

РОБЕРТ ВАН ХЮЛИК
ПОДАРЕНИЯТ ДЕН
АМСТЕРДАМСКА ЗАГАДКА

Превод от английски: Ирина Васева, 1998

chitanka.info

ПОГРЕШЕН АДРЕС

— Лина, тук мостовете са по-други. И там имаше мостове, имаше дори канали в центъра. Само че тук, в Амстердам, един мост над канала изглежда съвсем различно. Разбираш ли, тукашните мостове и канали се променят. Променят се всеки час, всеки сезон.

— Както и настроението ти май — казва тя спокойно. После подпъхва гарвановочерен кичур под плътно прилепналата си червена шапка, която вече е мокра от ръмвящия дъжд. Зимата продължава. Януари бе снежен, февруари се оказа дъждовен — дъждовен и студен. Облакътява се на железния парапет на моста и отправя поглед надолу по канала, обграден от голи зимни дървета, голи железни стълбове на улични фенери и обгърнати от припадащия мрак високи тесни къщи с фронтони по фасадите. Редките минувачи отминават забързано с приведена глава, като се придържат близо до къщите. Тя обръща големите си черни очи към мен и замислено казва:

— Странно, едва от месец и половина сме тук, а като че е минало много повече време. Сякаш от месеци слушам този дъжд да ръми. Не мога да си представя такъв дъжд на Ява, сред мусона, когато седяхме на предната веранда и дори градината не се виждаше от пороя. Помниш ли... — провлачва тя глас.

Да, помня. Макар оттогава да е минало много повече от месец и половина. Всъщност минаха години. Помня дъждовете, помня и жегата. Помня първите дни, помня и последния — най-вече първия и последния. Както и безчетните дни и нощи помежду им. Помня ги, защото внимателно ги пресъздавам в мислите си — и дните, и нощите. Извиквам ги от миналото спокойно, един по един. Затова и мога да споделям минали неща, без да пропусна и най-дребната подробност, застанал на моста над канала с жената до мен, която отдавна е покойница. Сега тя въздиша и изрича замечтано:

— Обичам тези стари достолепни къщи с високи фронтони и високи стъпала с чудати железни перила. Виж, някои сякаш се

накланят, ще речеш, любовно се свеждат над канала. Защо да се връщаме?

Знам какво отговорих.

— Но, Лина, мила, това никога не е бил твоят град — казах й, — не е и моят. Вече не е. Родителите ми починаха, а от роднините и приятелите едни умряха, други заминаха. Тук сме съвсем сами. А там, скъпа, ще бъдем щастливи.

Дали не потръпна в онзи миг? Не знам. Но помня как притисна рамото си в моето, както стояхме там, на моста над канала — една самотна двойка сред февруарския дъждец на здрачаване.

— Нека не се връщаме — каза тя. — Да останем в Амстердам, в твоя град. Та ти си толкова добър юрист, сто на сто ще можем да преживяваме и тук. Защо да се връщаме в Ява? Вече и бездруго мразя онова място, където... където умря Ефи.

— А защо държиш да останем в Амстердам, където съм ухаждал Ефи и където двамата с нея сме се любили?

Защо ли изобщо приказваме такива неща на любимите жени? Защо бях говорил така първо на Ефи, на младини, а сетне и на Лина? Кой ме караше да дрънкам за това на жените, които обичах и които сега вече не са между живите? Понечвам да дръпна от цигарата си, но вече е мокра. Хвърлям фасата в тъмните води на канала, придърпвам натезалата периферия на черната филцова шапка още по-надолу и вдигам яката на шлифера си. Още не се е стъмнило, рано е за началото на нощния ми живот. Не е дошъл часът за появата на Лина, рано е; рано е и за Ефи. А може и Ефи да е подранила днес, защото е 28 февруари, последният ден от този студен, дъждовен и мрачен февруари. Защото на същата дата преди много години казах на Ефи, че я обичам. Изпращах я и когато стигнахме пред тях, се спрях под уличната лампа и й го казах. Тя се огледа бързешком и ме целуна. Бузите ни бяха студени и мокри от дъжда, устните й — топли и влажни. Да, беше към шест часа и наоколо нямаше жива душа — иначе не би ме целунала на улицата под лампата. Часовникът показва шест без пет. Остава само един час — час, през който да възстановя равновесието между дневния и нощния си живот. Защото в седем ще бъда в клуба, за да вечерям с тримата си приятели, и тогава вече ще съм в безопасност. Ще седнем на масата в уютния ъгъл до камината. Веднъж да изтече този час. Едно питие може и да помогне.

Тръгвам по извития мост. Подхлъзвам се върху мокрия плочник, едва се задържам на крака и изругавам под нос. Взирам се през ръмвящия дъжд и съзирам ярък червеникав отблясък надолу по улицата: вход на кръчма.

Кръчмата е старомодна, вътре е тясно и много топло. Мирише, както се полага на кръчма — на евтин холандски джин, на влажни дрехи, тютюнев дим и дървени стърготини. Осем мъже стоят един до друг пред високия, грижливо изтърган дървен тезгях. Столове няма, тук никой не идва, за да седи. Тук хората идват да пийнат, когато им се пие, както сега на мен. Защото очите ми се замъгляват и сърцето ми бие до пръсване както обикновено в лоши дни — в дните, когато ме е страх да не загубя контрол върху миналото и мислите ми препускат в безумен зигзаг или се затварят в блудкаво сантиментални и безнадеждни кръгове. Намирам местенце между един лакът в морскосиньо и друг — в груб, вече износен туйд.

Огромната космата ръка на кръчмаря бутва към мен чашка на столче. Той напълва отново чашата при лакътя в морскосиньо и гръмко пита:

— Че какво му е особеното? Ден като ден, ако питаш мен.

— Да, но утрешният ден ще ми донесе пари — отвърща онзи в морскосиньото с писклив глас. — Отгоре. Затова е особен за мен.

— Отлежал или от новата реколта да е джинът? — изръмжава ми кръчмарят.

— Отлежал.

— Аз пък просто ще работя извънредно — избоботва лакътят в туйд, — нали ми плащат на месец. Ян, още един път същото.

— Ти не се оплаквай — тросва му се кръчмарят. — Работиш за общината, имаш постоянен доход. А като се пенсионираш, ще ти дадат и тлъста пенсийка.

— Ян, като се пенсионираш, ще си купиш истинска къща, и то на богаташка улица! — изпищява морскосиният и се залива в кудкудякащ смях.

Топлината на концентрата бавно се разлива по измръзналите ми крайници. Започвам да се чувствам по-добре и дръзвам да се поогледам. Вдигам глава и забелязвам, че кръчмарят е мъж канара, приклепачен между тезгяха и рафтовете с блестящи бутилки зад широкоплещестия му гръб. На червендалестото му обло лице висят

мустаци. Докато механически пълни отново чашата ми, гледа намръщен онзи, морскосиния.

Някой в дъното пуска виц. Не го схващам, но се присъединявам към всеобщия смях, надигайки трета чашка. За какво да се притеснявам? Нима всички не водят двойствен живот? От една страна, реалното всекидневие. От друга — животът, който си представяме, че ни се полага, или животът, който все още имаме шанс да постигнем, стига да съберем последната капчица смелост. И този, вторият живот е важен за мен, както и за всички, защото на него се осланям в мигове на съмнение или тревога. При това имам абсолютно право върху него. Имам правото да възкреса миналото, защото само така ще успея да докажа, че не съм убиец. Как бих могъл аз да убия човек? Аз, който толкова мразя, от все сърце ненавиждам насилието и жестокостта? Ефи умря, умря и малката Бабу, умря и Лина, но това бяха просто грешки. И сега се мъча да поправя тези грешки. Нощем.

Денем съм уравновесен бивш колониален чиновник, който води уравновесен, добре подреден живот. Денем работя като счетоводител в универсалния магазин „Биенкорф“. В малката си канцелария със стъклени стени нанасям спретнати цифри в прилежно разграфените страници на счетоводните книги — тиха и кротка, успокояваща работа. Защото зад тези цифри стои някаква цел, ясно определена и точна. В пет и половина се прибирам в безличната си боксониера и преглеждам вечерния вестник, докато старата хазайка сервира безличната ми вечеря на писалището. Когато тя си отиде и аз взема ножа и вилицата, започва другият ми живот. Понякога срещу мен сяда Ефи, друг път Лина. Но не и малката Бабу, то се знае, защото тя винаги вечеря първа с яванската бавачка.

Изричам всички думи, които трябваше да кажа някога, но тогава премълчах, и внимателно изслушвам всичко, което те ми бяха казали, но аз така и не чух. Сега вече имам време, всичкото време на света. Понякога не идват — нито Ефи, нито Лина, и тогава слушам някой хубав концерт по радиото или чета — сериозни, успокояващи философски или религиозни книги. Най-вече будистки, защото будизмът учи, че животът е страдание. Никога исторически, понеже, зачета ли историческа книга, усещам дълбоко в себе си някаква куха празнота. Те ми припомнят, че всичко е безцелно и че никога нищо не е имало каквато и да било цел. Другите книги ме успокояват и ми

помагат да прекарам времето, когато нямам посетители и оставам сам. Тях мога да чета безпристрастно, защото понятията им не се отнасят до мен. Може адресът им да е погрешен, може моят адрес да е погрешен. Или и едното, и другото. Готов съм да приема, което и да е от двете.

На петнайсети, както и всеки последен ден от месеца отивам в клуба да вечерям с тримата си приятели — доктора, адвоката и журналиста. Докторът е католик, адвокатът — протестант. Журналистът е по средата, а аз не съм никакъв. Свързва ни общото желание да си приказваме на неангажиращи теми. Почти нищо не знаем един за друг.

Бурен смях ме изтръгва от мислите ми. Кръчмарят е сложил дебелия си пръст върху лекьосания стенен календар под днешната дата, 28-и, и казва с прискърбие:

— И тогава рекох на онуй тъпо копеле, гледай тук, викам му, нали можеш и сам да видиш коя дата сме? — отдръпва пръста си. — Само че...

Повече нищо не чувам. Защото, когато отмества пръста си, виждам голяма цифра. 29. И пред ужасения ми поглед тя става все по-голяма и все по-голяма. В миг ме облива ледена пот. Тази година е високосна и февруари има 29 дни. Точно тази вечер няма да вечерям в клуба. Точно тази вечер ще бъда сам. Сам с миналото, което все повече ми се изплъзва.

От страх стомахът ми се свива. Не бива да ми прилошава тук, в тази кръчма, трябва веднага да изляза. Успявам да попитам кръчмаря колко му дължа, и плащам. Последното, което съзирам, вече на път за вратата, е, че пролуката между двата лакътя, морскосиния и туидения, се е затворила. Заличили са ме.

Студеният вятър шибва пламналото ми лице. Дъждът е спрял и навън са излезли много хора — до един забързани, със сведена глава. И аз привеждам глава и забързвам. Нахлупвам и периферията на шапката си съвсем ниско. Обикновено никой не се заглежда в мен: слаб висок мъж с прошарени слепоочия, сиви очи, посивели мустачки — целия сив, безлично сив. Но в лош ден се налага да внимавам, защото тогава мисля на глас и лицето ми се изкривява заради един дълъг червен белег наред челото, там, където един японски

надзирател ме удари с приклад. Другите белези нямат значение. Те са по гърба, по ръцете, по краката и не се виждат.

От време на време вдигам очи с надеждата да зърна някоя тиха пряка. Но пред себе си виждам само широки улици, изпълнени с автомобили, хора и ярки светлини. От дълъг опит знам, че има единствен начин да поуспокоя мислите си, които се носят във все по-стремглав вихър. Трябва трезво да преценя фактите сами за себе си. А те са горе-долу следните: Млад хубавец на държавна служба, току-що взел последния си изпит в Лайденския университет, с блестяща диплома по индонезийско право и арабски, се е запътил към колониите. Докато си отдъхва в дома на родителите си в Амстердам, се запознава с красива млада девойка — стройна и руса, току-що завършила вътрешна търговия. Бащата на момчето — доста циничен хирург, майка му — доста безлична и отнесена, я одобряват, младите се разбират добре и с нейните родители. Баща ѝ е съсипан от работа семеен лекар, но с весел нрав, а майка ѝ — непретенциозна практична амстердамска домакиня. Неговият баща разправя интересни случаи от клиниката си, нейният описва тревогите на закъсалите си пациенти. Майка ѝ хвали нова рецепта за консервиране на зеленчуци, майка му я слуша учтиво, но разсеяно. Той се сгодява за Ефи, жени се за нея и я отвежда на Ява.

Там го назначават в едно китно градче за помощник областен управител. И двамата са за пръв път в тропиците, но много им допадат любезните разговорливи туземци. Сутрин пият кафе на тревата по сандали, а хладната роса искри по краката им и сивите гълъби пеят в бамбуковите си клетки, накачени по стрехите на бялата несиметрична къща зад тях. До канцеларията си стигам с велосипед в жегата и прахоляка, но работата е разнообразна и интересна, просто няма как да не ми допадне, както и хората, с които работя. После отново настъпва прохладна нощ с дълги разговори зад интимното було на мрежата против комари, когато Ефи споделя — отначало свенливо, после поткровено — простичката непоколебима вяра, с която е израсла. Показва ми подвързаното в кожа томче, което е крила. Показва ми го плахо, защото веднъж ме е чула да казвам, че то има най-вече историческа стойност. На първата бяла страница баща ѝ е написал: „На Ева, за наставление и утеха.“ Аз я целувам и малко ми остава да споделя тихата ѝ увереност. У дома всичко е наред под спокойното

делово ръководство на Ефи, която старателно учи тукашния език с помощта на малък разговорник, който не излиза от кошничката ѝ, а местната прислуга я слуша с почиттелно търпение. Тъкмо започвам да се питам дали единственото, което животът може да предложи, е това безметежно съществуване, когато Ефи забременява. Ражда се дъщеричката ни Бабу и в нежните ѝ златисти къдрици, в огромните ѝ сериозни сини очи разпознавам здравето жизнено момиченце, което Ефи сигурно е била. Животът отново е пълноценен и хубав, а случайните глождещи ме съмнения потискам с много работа. Често пътувам надлъж и шир на инспекции из областта, провеждам подробни социологически анкети и до късно нощем анализирам данните. Накрая обобщавам резултатите в доклад „За ограничаване на опиума и опиатите“, приет хвалебствено от правителството в Джакарта и често цитиран като доклада „О. О. О.“. Колегите ми предричат бързо повишение. После вестниците започват да пишат за нарастващо напрежение в Европа, Холандия е нападната и окупирана и двамата с Ефи често говорим за далечния Амстердам, за роднини и приятели, което отново ни сближава. Почти не се замисляме за евентуална заплаха от война — зловеща, но все още нереална. И тогава се появиха японците.

Бързо се оглеждам, защото в миг осъзнавам, че мисля на глас както винаги в лош ден, когато стигна до този повратен момент. Слава Богу, улицата е сравнително тиха, редките минувачи бързат, погълнати от грижите си. А моята грижа сега е да изградя защитата си. Дори подсъдимите имат право на защита. Всеки подсъдим е в правото си да изтъкне смекчаващи вината му обстоятелства, като, да речем, пълния хаос след нападението на японците, отчаяните ни опити да укрепим набързо хилавата си отбрана, внезапния срив в дългогодишните ни отношения с местното население, явната разруха и прокрадващата се из цялата област смърт. Налагаше се да обикалям като луд с военния джип, изнемощял докрай, с възпалени от димящите пожарища очи, сред оглушителния грохот на самолетите. И Лина е там — черните ѝ очи са замъглени, по бузата ѝ се стича струйка кръв. И още кръв — голото обезобразено тяло на Ефи в зловонна локва. И Бабу. От нея е останала единствено къдрокосата главица.

Спирам и повръщам неудържимо. Изтривам устни с кърпичката си и забелязвам, че съм съвсем сам на безлюдна улица. Само

буботенето на някакъв мотор зад мен нарушава тишината. Краката ми се подкосяват, но успявам да се добера до ъгъла. Механично притискам брадичка о гърдите си. Трябва да избягам, прескачам три, после четири плочи по тротоара... Изведнъж съзирам малка червена плочка точно пред себе си. Всъщност това е червен кожен портфейл, аленеещ под уличната лампа. Навеждам се да го вдигна и в този миг чувам женски писък някъде напред. Веднага се изправям и пъхвам портфейла в големия джоб на шлифера си. Зад уличната лампа виждам двама тъмнолики мъже, единия — висок, другия — тантурест, в светли наметала. Заобиколили са една жена с тъмносиньо палто и малка червена шапка. Жената току-що е ударила единия с голямата си чанта в дясната ръка и чантата се е отворила. Замахва пак, но високият я сграбчва за ръката и жената изпищява повторно.

Тъмнолики мъжки фигури изскачат от храстите, дрехите им са бели, много бели в светлината на моите фарове. Рязко завъртам волана на джипа и бронята се блъска в едно дърво от другата страна на пътя. Изтрещява изстрел, след него запуква автомат.

— Ранен ли сте, господине?

Дива, животинска ярост заличава всичко от съзнанието ми. Втурвам се към тях, сграбчвам високия за реверите и го тръшвам на земята, както са ме учили в армията. После се обръщам към тантурестия. Но той вече е замахнал светкавично с десния си юмрук и върху челюстта ми се стоварва тежък удар. Нощта отново става непрогледна.

— Ранен ли сте, господине?

— Не. Отмести това дърво от пътя, бързо! Трябва... — млъквам, напълно объркан.

Надвесеният над мен мъж не е със зелената униформа на колониалната ни армия, а със синя. Над мен стои амстердамски полицаи. А и колата зад него е бяла, не е зелена. Зелено, синьо, бяло — всичко се смесва и затварям очи.

Замаян се мъча да осъзная къде съм. Спомням си. Лежа на тротоара, отпуснал плещи на твърдите студени плочи. Нечия яка ръка ме привдига да седна и отварям очи. Малко по-нататък стои друг полицаи, широкоплещест, в кожено яке, и говори нещо на момичето с червената шапка. Опитвам се да фокусирам размазаните образи и питам полицаия, който ме прикрепя за раменете:

— Къде са онези? Те... те... — виждам лицето на момичето и стъписан, не мога да откъсна очи от него.

— Избягаха, господине. Не се тревожете, ще ги пипнем тези негодници. Госпожицата ги описа подробно и колегата ми вече изпрати описанието им по радиовръзката.

Искам да кимна, но остра болка от пулсиращата челюст пронизва главата ми. Тя обаче е нищо в сравнение с непоносимия гърч, който стиска стомаха ми. Защото момичето е извърнало глава и уличната лампа огрява бледото му лице. Това е Лина. Умрялата Лина се е върнала. Това са нейните очи — големи и черни, с дълги мигли, нейното овално лице, нейните плътни капризни устни. Заравям лице в дланите си.

— Добре ли сте, господине? — загрижено пита полицаят. Вдигам глава и кимам. Той ми помага да стъпя на крака. — Ама че работа — продължава той, докато ми подава шапката, — а ние тръгнахме след вас, защото ходехте като пиян.

— Не ми беше добре. Малко ми се вие свят.

— Явно не много, щом така тръснахте оня негодник! — весело казва полицаят.

Пристъпвам към другия. Трябва да чуя гласа ѝ.

— Джанет Винтер — изрича широкоплещестият полицай, докато записва името в тефтерчето си. Момичето ме поглежда. Лицето ѝ е напрегнато, очите — враждебни. До болка прилича на Лина. — Значи — запитва я полицаят — живеете в този пансион? Улица „Абел“, номер петдесет и пет.

Тя кима. Оглеждам безлюдната улица. Това не е Лина, каквато я видях за последен път — с разкривено лице и разкъсани гърди, цялата обляна в кръв. Това е младата Лина, която срещнах през онази задушна нощ, години преди да умре. Забелязвам, че широкоплещестият полицай ме оглежда изпитателно.

— Не е ли пострадал? — пита той кльощавия си колега, който поклаща глава, и широкоплещестият пак се обръща към момичето: — Къде работите, госпожице?

— Медицинска сестра съм — и назовава една известна болница. Както си знаех, гласът ѝ е плътен, мек.

— Ще трябва утре сутринта да дойдете в управлението, госпожице Винтер. Ще ви покажем снимки. Може да разпознаете

нападателите си. Имаме богата колекция. Удобно ли ви е в десет?

Тя кимва и се загръща още по-плътно в тъмносиньото палто. Вятърът е стихнал, но сред неподвижния мрак студът все така щипе. Колко ли време съм бил в безсъзнание? Сигурно десетина минути.

— Имате късмет, господине — казва ми полицаят. — Тия ориенталци често носят ножове. Бихте ли ми казали името и адреса си?

Изваждам картата си за самоличност от горното джобче и му я подавам. Така е по-лесно. Той прочита на глас данните и ги преписва в тефтерчето си: Йохан Хендрикс, роден на 12 март 1914 г. в Амстердам, счетоводител в „Биенкорф“, адрес, телефонните номера на универсалния магазин и на пансиона, в който живеея. После ми връща картата с думите:

— Ще ви уведомим, ако имаме нужда от показанията ви.

— Тъкмо навреме дойдохте! — обръща се тя към трима ни. Устните ѝ се усмихват, но големите ѝ очи проблясват някак изпитателно и предпазливо. После ме поглежда право в лицето и сърдечно добавя: — Много ви благодаря, господин Хендрикс — и се обръща към № 55. Прочитам надписа на емайлiranаната табелка: „Пансион Янсен“. Под нея има бял бутон на звънец. Докато посяга към него, тя изрича през рамо към двамата полицаи и мен: — Още веднъж ви благодаря и лека нощ!

От уредбата в полицейската кола долита припрян говор и широкоплещестият полицаи скача на шофьорското място.

— На улица „Лайдзе“ трамваят е блъснал човек — рязко подвиква той на колегата си.

— Може ли да ме откарате дотам? — намесвам се аз, опипвайки подутата си челюст. — Чувствам се малко отмалял.

— Скачай! — казва кльощавият.

Качваме се в колата и потегляме.

От воя на сирената и непрестанното бърборене по уредбата е невъзможно да приказваме и мога да се съсредоточа върху една подробност, която не ми дава мира. Госпожица Винтер не натисна звънца, а сложи показалец до бутона. Далекоглед съм и ясно видях. Може да не го е уцелила от нервност. Но може и да бе умишлено. Няма как да си сигурен с жени като Лина. Главата ми започва да бръмчи,

мислите ми отново бясно се втурват назад. Вдигам поглед. Вече сме на кръстовището в началото на улица „Лайдзе“.

— Ще ме оставите ли тук, моля! — изричам аз. Шофьорът спира до бордюра. Погледът му вече е вперен към струпалата се по-нататък тълпа около трамвая. Сред множеството е и ватманът, който ръкомаха и обяснява нещо на висок глас.

— Не се тревожете! — казва ми кльоцавият. Колата отново потегля.

Неколцина са се скупчили на ъгъла, загледани нататък в спрелия трамвай.

— На място го остави — казва дебел мъж в тежко кожено палто. — С очите си го видях — и допълва с удивление: — Ама няма много кръв.

Понякога няма много кръв. Друг път има. Промъквам се покрай тях в една странична уличка и влизам в първото кафене. Проправям си път през препълнения салон, където въздухът е натезжал от цигарен дим и мирис на кафе, към тихата билиардна зала в дъното. Зеленото сукно на двете маси грее нежно под ниски абажури. Само двама мъже по ризи играят на едната маса. Няма други хора. Издърпвам един стол в тъмния ъгъл до рафтовете с щеките и слагам мократа си шапка на отсрещния стол. Вътре е топло, но не събличам шлифера си, защото този път наистина ми се вие свят и едва се крепя на крака. Отпускам се с въздишка на задоволство.

Възпълният кръглолик играч на косъм не уцелва топката и изругава под мустак. Захвърля щеката и ми подвиква:

— За какво бяха тия сирени? Катастрофа ли е станала?

— Да — отвърщам, — на улицата. Само че не я видях.

В онази съдбовна нощ наистина бе станала катастрофа. Нея я видях, разигра се точно пред очите ми. Седя в мрачния задушен бар на един долнопробен хотел в покрайнините на Бандун. Чувствам се като пребито псе, гърбът ми е вир-вода и ме боли, куртката е залепнала за кожата. Стенният часовник показва десет и петнайсет. Барманът малаец изглежда толкова отегчен, че не обръща внимание дори на грохота на прелитащите от време на време японски самолети. Един час път с автомобил през тъмни гори и поля и ще си бъда у дома. Бабу, то се знае, ще е заспала, Ефи също. Денят сто на сто е бил изнурителен и за Ефи, защото тя обикаля с кола на Червения кръст.

В далечината, някъде зад хотела, отеква канонада. Моля бармана за лед. Той само свива рамене. Трябваше да се сетя. Същата сутрин бомба улучи фабриката за лед. Изведнъж навън се разнасят крясъци. Рамката с опъната мрежа против мухи на входа се отваря рязко и вътре се втурва жена с дълги разпилени гарвановочерни коси. Олюлява се на високите си токчета и се строполява между два стола до вратата. Докато панически се опитва да се изправи, нахълтва гологлав войник с разкопчана куртка. От зеещата на челото му рана по сгърченото лице шурти кръв. Той сграбчва жената за ръката и замахва с извитата си сабя да я посече. Но аз вече съм извадил служебния си пистолет и стрелям. Куршумът го залепва с гръб за касата на вратата. Докато се свлича на пода, се появяват двама бели военни патрули с шлемове. Те оценяват набързо положението, после отдават чест и ме уведомяват, че войникът участвал в пиянско сбиване на улицата с двама други заради жената. Те го съборили и той си ударил главата в ръба на бордюра. Когато се изправил на крака, бил освирепял. Изпразнил един пълнител в двамата си приятели и хукнал след жената с гола сабя в ръка. Не се налагат подробни обяснения, няма нужда дори да се съставя протокол. Такива неща се случват непрекъснато из целия град. Двата мъже извличат трупа на войника, а аз помагам на жената да стане. Настанявам я да седне и поръчвам на бармана, който вече се е показал изпод тезгяха, едно бренди за нея.

Тя е млада и красива. Очевидно има индонезийска жилка, но е бяла, млечнобяла, каквито са някои от тях. Фигурата ѝ е прелестна, белият ѝ сатенен сутиен и белите сатенени гащета проблясват през прозирната ѝ муселинена рокля на цветя. Докато попива кървящата драскотина на бузата си с малка копринена кърпичка, жената ме поглежда с огромни пламтящи очи.

С опитно око разчита погледа ми. Казва ми, че името ѝ е Лина и че държи стая в същото неугледно хотелче. Цялото напрежение и потискан гняв, трупани през последните двайсет и четири безсънни часа, се концентрират в неустоймо, изгарящо желание за тази жена. Докато се качваме по стълбите, тя вметва непринудено:

— Само да ви предупредя, че съм уморена. Може и да не получите това, което очаквате.

Да, такава беше Лина. Непринудена. И момичето, което току-що бях видял на улицата, бе непринудено. Внезапно усещам главата си

като празен купол, който все повече се разширява и се издига. Тутакси се превивам и залепвам чело о коленете си, на косъм се разминавам да не предам Богу дух. Отеклата челюст смъди. Появява се келнерът и билиарджиите си поръчват бира. Аз поръчвам кафе без мляко и след като размислям, добавям и плато сандвичи с шунка. Запалвам цигара и дръпвам, вдишвайки жадно дима. Може пък да успокои стомаха ми.

Два дни по-късно Ефи ще е загинала, Бабу също. Дали са погребани? Едва ли. Аз съм във военнопленнически лагер. Лина не е интернирана, защото заявява, че е наполовина индонезийка. Получавам от нея не просто каквото очаквам, а и отгоре. Защото редовно идва на свиждане и тайно ми носи японски цигари, витамини и лекарства. А аз наистина се нуждаю от тях. Заради една от онези глупави грешки, които навремето струваха живота на мнозина, непрекъснато ме подлагат на побоища, разпити и мъчения. Хендрикс е често срещано име и японската военна полиция е убедена, че аз съм един друг Хендрикс, агент от разузнаването, който им бил създал куп неприятности. Искат да им кажа имената и местонахождението на останалите агенти, укриващи се в околността. Напълно ми е ясно какво искат. Само че, макар да ме бяха произвели в капитан за една нощ, никога не бях имал нещо общо с разузнаването и просто не знам онова, което ги интересува. Понякога, когато вече не издържам на мъченията, си измислям. Това означава избавление за няколко седмици, защото те най-педантично проверяват всяка моя дума. След това пак започват изтезанията. Но аз оцелех. Когато войната свърши, Лина ме чакаше на портала на лагера с цяла кутия цигари. Този път английски. Ожених се за нея, взех си отпуск по болест и заминахме за Холандия. Прекарахме два месеца в Амстердам, после постъпих като пътуващ съдия и се върнахме в Ява.

Келнерът слага кафето и платото със сандвичи до лакътя ми. Изпивам горещото кафе на един дъх. После се заемам със сандвичите, докато наблюдавам играта. Това ме успокоява, двамата мъже са много добри играчи. Особено кръглоликият — има красив и плавен удар. Голямата му валчеста глава с леко изпъкнали очи ту се показва, ту се скрива под зеленото сукно, докато преценява дългия път на топката, напълно забравил всичко наоколо. Напомня ми главата на златна рибка, която подскача нагоре-надолу сред зелените водорасли в своя малък свят от стъкло.

Трябва да се съсредоточа... и да реша кое бе по-силно — любовта или омразата ми. Обичах Лина заради необузданата ѝ кипяща страст към мен, заради почти животински свирепото ѝ борбено отдаване, заради преливащия ѝ възторг от живота и заради трогателното ѝ, едва ли не детско простодушие. Мразех я заради честите прояви на низост, които ме докарваха до недостойни пристъпи на гняв; мразех я и заради болезнената, безумна ревност, която пораждаше у мен. Мразех я също, колкото и нелепо да е, заради връзката ѝ с убийството на Ефи и Бабу. Слугите се страхуваха от Лина и я презираха, смятаха я за една от тях въпреки бялата ѝ кожа. Когато беше благоразположена, ги отрупваше с подаръци, друг път ги предизвикваше, ругаеше ги и ги обиждаше, унижаваше ги по всякакъв начин, особено красивия Алат, домашния ни прислужник. Но да не изпреварвам събитията. Трябва да следвам точно хронологията, това е важно. Последва друга война — странна и нереална, наречена полицейска акция. Навред гъмжи от бунтовници националисти, холандската администрация се разпада. Отново пламват отколешни кървави вражди. Стари сметки се уреждат с бърз удар с нож в мрака или със самотен изстрел, прокълтял от някоя празна къща. Напрегнатата атмосфера на постоянно напрежение ме изнервя. Лина се умълчава, затваря се в себе си, обзета от постоянен страх. Когато ми съобщава, че е бременна, го казва навъсено, почти враждебно. За щяло и нещяло вдига на слугите скандали — отвратителни скандали, които ми късат нервите. Но когато ѝ казвам да отиде в болницата в Сурабая, за да е в безопасност, тя пламенно отказва да се отдели и на крачка от мен. И аз я обичам повече от всякога.

Скоро след това идва краят. Сега трябва много да внимавам, защото оттук насетне всеки миг, буквално всяка секунда са от значение. Трябва да се съсредоточа. Облягам се назад и пъхам ръце дълбоко в джобовете на шлифера си. Келнерът профучава край мен, поръчвам му още едно кафе. Внезапно пръстите на лявата ми ръка се сключват около нещо меко и кожено. Изваждам малък червен портфейл.

Стоя и го гледам удивен върху дланта ми. Сега се сецам. Вдигнах го от тротоара точно преди да зърна Джанет Винтер. Джанет Винтер с тъмносиньото палто и червената шапка, нападната от двама тъмнокожи в светли войнишки наметала за дъжд.

Не мога да отворя портфейла. Лина все още е прекалено близо. Никога не отварях чантата или портфейла на Лина. Това би било подло вмешателство в личния ѝ женски свят, недопустимо, както би било недопустимо да я наблюдавам в ония моменти, когато никой не гледа една жена, дори да е собствената му съпруга. Странно, с Ефи беше иначе. Нейната чанта или портмоне отварях, както отварях моите собствени, потрябваше ли ми ключ или дребни, независимо дали тя беше наоколо или не. Правех го, без дори да се замислям. Нито пък на Ефи ѝ правеше впечатление.

Опомням се. Това не е обърканото застрашително минало. Това е подреденото и просто, спасително настояще. Трябва да отворя портфейла и да проверя какво има вътре, за да установя дали действително е на госпожица Винтер. Може да го е изпуснал някой минувач. Но може и да е паднало от чантата на госпожица Винтер, когато тя удари с нея по-високия си нападател. Трябва да върна портмонето на истинския му собственик. Просто и логично. Настоящото ще ме спаси.

Вътре има три квитанции за по десет гулдена и лична карта. Слагам си очилата за четене. Най-напред разглеждам внимателно снимката. За моя изненада установявам невероятна прилика, това е студиен портрет. Да, Лина никога не би си направила моментална снимка, дори за паспорт. Зачитам се в старателно изписаните печатни букви и в миг от душевното спокойствие, което тъкмо постигнах, не остава и помен. „Евелин Ванхахен, родена на 3 юни 1940. Професия: актриса. Адрес: «Аудехрахт» 88.“

Значи тя лъже също тъй леко и непринудено, както и Лина навремето. Печатните букви се замъгляват, както се замъгли всичко в онзи горещ тягостен следобед, когато Лина ме излъга за последен път. Но дали онова беше лъжа? И двамата не спяхме следобеда, само се излежавахме апатично върху лепнещите чаршафи, прогизнали от собствената ни пот. Лина се опита да предизвика свада помежду ни, както правеше често, когато беше нервна и уплашена. Нервите ми бяха опънати като струни на цигулка, но не се поддадох. Бях капнал след предобеда, прекаран в душната съдебна зала. Взехме си душ и тъкмо се обличахме за следобедния чай, когато тя неочаквано и съвършено непринудено каза, че бебето, което очаква, не е от мен. Ударът ми дойде съвсем изневиделица ѝ аз останах сащисан. Не промълвих и

дума. Мълчанието ми сякаш я разочарова, забелязах, че ме наблюдава скришом в огледалото, пред което прибираше косите си.

Все така, без да проговорим, излязохме на предната веранда и седнахме в плетените столове с лице към градината. Механично поставих служебния си пистолет на масата до чашата чай, както ни бяха инструктирали. В района бяха проникнали размирици, предния ден снайперист бе ранил командира на военната част. Мълчаливият ни слуга яванец, който замести уволнения Агат, сложи сребърния поднос със сладкиши пред Лина и изчезна. Сега на всяка цена трябва съвършено ясно да си припомня всичко, защото всяка секунда е от значение. Лина взема парченце сладкиш и се отпуска назад в стола, отхапвайки с явно задоволство. Не мога да понеса потулената ѝ самодоволна усмивка след онова, което ми каза, и отмествам поглед към градината. Ниските цветни храсти сякаш трептят във висналата отгоре им влажна горещина. Седя, вторачен в живия плет, без всъщност да го виждам. Като че ли няколко кафяви листа смътно ми напомниха лицето на Агат, защото точно тогава за частица от секундата ми мина през ума, че тя може да ме е излъгала само за да ме предизвика, както често вбесяваше и Агат, дрънчайки всякакви лъжи за него пред останалите слуги. Сега вече мога да си повтарям, че онова, дето внезапно изскочи сред листака, е било изсъхнал клон. Но не мога да се закълна. Има и друго. Дори наистина да ми се е мярвало за миг лицето на Агат и да съм осъзнавал, че изсъхналият клон е само клон, имал ли съм време да грабна пистолета, да се прицеля и да стрелям? Добър стрелец съм, но времето достатъчно ли е било? Безброй пъти съм прехвърлял всичко едно след друго, но на този въпрос, както и преди, няма отговор. Само две неща си остават неоспорими. За някаква частица от мига ми се прииска тя да не е жива и куршумът я прониза право в гърдите. Издъхна в ръцете ми.

Поглеждам с невиждащи очи листа хартия, който трепти в ръката ми. Успявам някак да фокусирам погледа си и разчитам най-отгоре непохватно напечатано на пишеща машина играчка: „Бърт Винтер, «Аудехрахт» 88.“ Под него е изписано на ръка с красиви печатни букви: „Скъпа Евелин.“ Очевидно съм разгърнал несъзнателно листа евтина хартия за писма, който намирам в портфейла. Вкопчвам се в настоящето, в безопасното настояще и чета нататък:

Знаеш колко не обичам да те тревожа, и ужасно съжалявам, че те безпокоя с писмото си. А нали и вчера ти казах, че те разбирам и че нямам нищо против да приемеш предложението. Сега обаче, след като прекарах един ден и цяла нощ без теб, чувствам, че трябва да направя последен опит. И затова те моля: не заминавай. Моля те!

Твой Бърт

В миг се възмуствам от самия себе си. Разбира се, че не биваше да чета бележката. Механично поглеждам датата, драсната в долния ляв ъгъл: 26 февруари. Завчера. Свалям си очилата и ги пъхвам заедно с калъфчето в горното джобче. Тъй или инак, вече прочетох писмото, няма какво да се направи. А и искам да мисля за Бърт Винтер и Евелин, за завчера, а не за онзи ден преди години в знойната задушна градина.

Бърт Винтер е мъжът, с когото Евелин живее на „Аудехрахт“ 88. Тоест живяла е, а сега го е напуснала. Лина не ме напусна. Аз я напуснах.

— Чудесен удар! — подвиква кръглоликият билиарджия.

Той се е вторачил в съперника си, който с поразителна лекота меко улучва трите топки една след друга. Навремето и мен много ме биваше. Обичам точните овладени действия, както и прецизните заключения, основани върху необорими факти, с каквито се борави в съда. Евелин е факт, напълно реален, момиче с тъмносиньо палто и червена шапка. Любовникът ѝ засега остава в сянка. Да се опитам да го извадя наяве със силата на разсъжденията. Ако се съди по интелектуалния му почерк без завъртулки и по улегналия овладян стил, трябва да е образован човек. Вероятно носи очила за късогледство, защото в изписаните букви личи прецизността на печатен шрифт. Не ще да е богат, щом за такова важно писмо е използвал лист от евтин тефтер, а като се замисля, и палтото на Евелин не изглеждаше ново. Стилът на Бърт е на зрял човек, но в някои отношения сигурно си е още хлапак. Вижда се по непохватното начало на писмото — един вид опит да установи собствената си самоличност на ниска цена. Евелин го е напуснала, но за да се премести в пансион „Янсен“ на улица „Абел“ 55. В това съм сигурен.

Извиквам келнера с непремерено силен глас. Играчът не уцелва и кръглоликият му партньор ме поглежда укорително. Усещам искрено съжаление, давам на келнера голям бакшиш и си тръгвам.

Улицата гъмжи от шумна тълпа. Всеки един от тези хора има своя цел. Сега и аз имам цел. Отправлям се към колонката за таксите на ъгъла.

— „Аудехрахт“ 88, ако обичате — казвам на шофьора. Той запалва и ловко се вмъква в потока коли. Кара чудесно, аз се отпускам и с удоволствие го наблюдавам. Обичам отмерените ловки движения на ръцете. Затова обичам и бiliarда, а също чертаенето и стрелбата по мишени. Обичам и отчетливостта на мисълта — хладнокръвните безпристрастни разсъждения. Затова и се захванах със счетоводство, макар пенсията ми да стига за моите скромни нужди. Емоционалният ми живот е така безнадеждно оплетен, че се налага да търся нещо конкретно, в което да се вкопча, за да пазя равновесие. Затова с крайна неохота се разделям със старите си таратайки, старите пистолети или с някой протъркан костюм или шапка. Тези стари, до болка познати вещи ми дават опора, от която отчаяно се нуждая. Дали не идва от това и боязънта ми да сложа край на призрачното си съществуване, както от време на време ми минава на ум през последните години в пансиона, където живея тук, в Амстердам? Страхувам се, че ако загубя тялото си, ще загубя и... Неволно опипвам джоба си. Малкото шишенце си е на мястото. Там си стои, откакто ми го даде един приятел военен хирург при настъплението на японците.

— Внимавай с тези хапчета — каза той. — Едно премахва болката, две осигуряват спокоен сън. Глътнеш ли повече, вече няма да се събудиш.

Чух, че умрял от глад някъде из джунглата. Често съм се питал дали и той самият е носил такова шишенце у себе си.

Една сочна псувня на шофьора ме връща в настоящето. Придвижваме се бавно по тясна уличка до един канал. Между високия неравен гранитен бордюр и необезопасения ръб на тъмния канал едва ли ще се разминат две коли. Напред е спряла черна камионетка, на около метър от водата.

— Ето ви го номер 88 — измърморва шофьорът и като ме поглежда през рамо, добавя: — Ще трябва да връщам на заден до

ъгъла. Някой тъпанар е зарязал оная таратайка — и потегля, давайки рязко газ, въпреки бакшиша, който му дадох.

Намирам се в един от най-старите квартали на града покрай канала Амстел. Мрачните къщи с фронтони тъмнеят, само наредените на неравни разстояния край канала едновременни железни фенери осветяват улицата. На номер 86 има старовремска аптека. Над вратата ѝ е окачена издялана от дърво глава на турчин с чалма, зейнал с уста и изплезил дълъг червен език. Това е тъй нареченият зяпльо — традиционният аптекарски знак, но сега някак ме смущава. Имам чувството, че е вторачил в мен широко отворените си черни очи и гнусно ликува. Бързо изкачвам петте каменни стъпала, водещи до високата врата на номер 88. Около медното чукало във формата на лъвска глава зелената боя е излющена. Изваждам запалката си и внимателно прочитам имената на обитателите, изписани под звънеца на касата. На първия етаж е „Нивас Лимитид, внос — износ“. Името ми е познато, в Ява така се наричаше една голяма компания, свързана със захарната промишленост. На втория етаж са ателиетата на мъжки шивач и художник. На третия живеят трима студенти по химия. Имената им са изписани с разкривени букви на опърпана визитна картичка. Никой от тях не е Бърт Винтер. Обръщам се и се заглеждам в тъмния канал. Малка полицейска моторница се задава, пърпорейки по Амстел. Зловещата лампа на покрива ѝ ми напомня за ферибота при Чарон. Дали тази разходка из настоящето не е довела до задънена улица? Във внезапен пристъп на паника осъзнавам колко тънка е връзката. Хрумва ми, че сигурно има сутерен.

Бързо слизам обратно на улицата. Да, след каменните стъпала една тясна стълба се спуска до кафява врата. Нетърпеливо се вирам в картончето, подпъхнато зад стъклото на шпионката. На него е написано на машина: „Бърт Винтер, бакалавър по право.“ Това напълно отговаря на представата ми за Бърт. Студент. Хвърлям поглед към двата прозореца, до половината под равнището на улицата. Зад дебелите драпирани завеси се прокрадва лъч светлина. Натискам решително звънеца.

Вратата се отваря почти мигновено. Господин Винтер очевидно е чул таксито и е стоял зад вратата. Очаква посетител.

По-висок е от мен, с широки рамене и тесен в кръста. Косата му е въздълга и къдрава, но не мога да видя ясно лицето му, защото голата

крушка в преддверието, която той светва, е прекалено силна.

— Кажете — казва той с приятен глас.

— Казвам се Хендрикс — учтиво се представям аз. — Имам нещо за госпожица Ванхахен. За Евелин. И...

— Влезте — рязко ме прекъсва той.

Без да ми предложи да се съблека, отваря вратата вляво и ме въвежда в ниска разхвърляна стая, осветена от настолна лампа със зелен абажур върху отрупана с книги и документи маса. Квартирата е евтина и безлична, напомня за много други, но вътре е приятно и топло. Старовремската тумбеста печка с въглища пред камината е нажежена до червено.

— Седнете! — казва домакинят.

Посочва ми един кухненски стол с плетена сламена седалка до писалището. Без да поглежда към старинния тапициран фотьойл зад себе си, избутва купчина дебели учебници по право и присяда на ръба на масата, стъпил върху изтъркания килим. Очевидно иска да покаже, че разговорът ще е кратък.

Движи се с гъвкавото изящество на атлет, а кафявият му туиден костюм, шит по поръчка, подчертава якото му телосложение. По-възрастен е, отколкото очаквах, може би към трийсетгодишен. Лицето му е с правилни черти, красиво, има руси мустачки и широка насмешлива уста. Къдравата му руса коса е сресана старателно на страничен път. Докато опъва внимателно безупречните ръбове на панталона си, ме преценява с порцелановосините си спокойни очи. Забелязвам големи торбички под очите му. Може би от тях изглежда по-възрастен.

Понечвам да сложа шапката си върху купчината тетрадки на писалището, но се възпирам, защото се сещам, че е още мокра, и я оставям на пода. Най-горната тетрадка е отворена, изпъстрена с червени забележки. Почеркът на забележките съвпада с почерка на писмото на Бърт до Евелин. Бърт припечелва допълнително от проверка на работи на по-млади студенти. И аз изкарвах по същия начин някоя и друга пара, но това беше много отдавна. А Бърт има нужда от допълнителен доход, съдейки по неугледните мебели — едва крепящо се канапе, поставка с котлон в ъгъла, няколко паянтови полици с книги джобен формат. Това е всичко. На стената висят две репродукции на Гоген, откъснати от илюстриран седмичник, както и

две големи цветни снимки на кинозвезди. Има още една снимка, на млада балерина в изкусителна поза. Снимките, предполагам, са принос на Евелин към обзавеждането.

— Благодаря — казвам на домакинята, който ми поднася отворена табакера.

Цигарите са хубави, египетски. Забелязвам, че пръстите му са пожълтели от никотин. Атлет, но не тренира активно. Изчаква ме да запала цигарата си и непринудено казва:

— Госпожица Ванхахен я няма тук.

— А, да, сигурно е на работа! — изричам с широка глуповата усмивка. — Каза ми къде работи... Най-добре Да ида там и...

Понечвам да стана. Почти несъзнателно прилагам професионалните номера на околийски съдия.

— Не — припряно отвърща той. — Не е в „Клод“. Замина на почивка.

— Не знаех — казвам разочаровано и се отпускам отново на стола. — Разбира се, редно беше първо да пиша. Аз живея в Хага. Затова позагубихме връзка. Вината е моя. Кога ще се върне?

— След около две седмици. Но на ваше място, господин Хендрикс, първо бих й писал, за да съм сигурен.

Говори с лек акцент. Вибриращото „р“ звучи по американски.

— Да — казвам, — разбира се. Къде...? — озъртам се за пепелник.

Той оглежда писалището, после скача и се отправя към камината с уверени широки крачки. Връща се с малка чинийка и я оставя на писалището. Присяда пак на ръба и казва:

— Съжалявам. Не знам къде се дяха пепелниците. Тази смотана чистачка... — млъква и оглежда върха на цигарата си. След това запитва съвсем непринудено: — Отдавна ли познавате госпожица Ванхахен, господин Хендрикс?

— Как да ви кажа, за известно време бях в чужбина и трябва да призная, че доста разредих обажданията си. Преди две години се виждахме често. Всъщност ходехме заедно на уроци. Малко дикция, малко актьорско майсторство, такива неща.

— И вие ли сте в шоубизнеса? — недоверчиво пита той.

Прав е, никак не приличам на артист от нощен клуб.

— Не, адвокат съм — набързо отвърщам. — Работя в една застрахователна компания. Но се интересувам от шоубизнес. Това ми е хобито.

Той си отдъхва и запитва с насърчителна усмивка:

— Влагате пари, така ли?

— О, не. Просто ми харесва атмосферата. Винаги съм обичал да общувам с артисти. Забравяш грижите и проблемите си, не знам дали можете да ме разберете.

Разбира ме чудесно. Аз съм богат симпатяга, който осигурява на момичетата по няколко приятни часа след представление. Вечеря с шампанско, хотелска стая с баня. Той се изправя и казва:

— Е, съжалявам, че Евелин я няма. Искате ли да ѝ оставите бележка?

— Просто ѝ предайте, че ще ѝ пиша, господин Винтер.

— Непременно.

Ще ми се да поприказваме още, но не ми идва на ум какво да попитам, та да удължа разговора. Посочвам купчината учебници по право.

— Не е лесно човек да натъпче всичко това в главата си — отбелязвам. — Но след време установява колко е полезно.

— Много е полезно — съгласява се той. Носът му сочи към вратата.

Ставам и излизаме в преддверието.

— Извинете за безпокойството — казвам.

— Моля ви се — отваря вратата. Пак вали. — Гадно време — отбелязва той.

— Отвратително — съгласявам се. Не се ръкуваме.

ПРЕЗ ВОАЛ ОТ СТЪКЛО

Вдигам яката на шлифера си, защото вятърът отново се е засилил и внезапни пориви пращат дъжда във врата ми. Камионетката още си стои. Изглежда доста разнебитена, номерът ѝ е зацапан с кал. Тръгвам натам, откъдето дойдох с таксито.

Съседната улица, с десетки малки дюкянчета, е пълна с народ. Нямам как да бързам и се опитвам да довърша въображаемите портрети на Евелин Ванхахен и Бърт Винтер. Щом Евелин работи в „Клод“, това „актриса“, изписано в личната ѝ карта, означава, че е от стотиците треторазредни певици или танцьорки, които се мярват за броени минути на миниатюрната сцена в онази огромна шумна танцова зала, когато джазовият оркестър си отдъхва за по една цигара и бира. Уредниците гордо наричат тези представления програма, само че двойките, които посещават известния дансинг, идват, за да танцуват и да се гледат един друг, а не програмата. А Бърт е малко разхвърлян, но сериозен младеж. Не пуши, било защото не му харесва, било за да пести. Но у него има нещо романтично, за което говорят връзката му с „актриса“ и репродукциите на Гоген. Но къде е той? И къде е Евелин?

Всичко това ме занимава, защото ме свързва здраво с настоящето. А и защото имам смътното усещане, че Евелин може да ми помогне да намеря отговор на някои въпроси, идващи от миналото. То се знае, ако успея да я открия.

А спрямо мъжа, който току-що ми се представи като любезен домакин, нямам абсолютно никакви съмнения. Този скъпо облечен, добре гледан джентълмен, който пуши египетски цигари, няма нищо общо с бедната студентска стаичка. Там той бе гостенин също като мен. Сигурно е цивилен полицаи. За малко не се сблъскам с един полицаи, само че униформен. Извинявам се и учтиво питам как да стигна до улица „Абел“. Той поглежда картата на града и ми обяснява, че трамваят, който спира на следващото кръстовище, ще ме откара дотам.

Трамваят е претъпкан и шумен. Мирише на влажни дрехи, застояла пот и евтин парфюм. По принцип мразя тълпата, тя ме изпълва с болезненото усещане за мизерия. Но точно сега навалицата ни най-малко не ме притеснява. С интерес улавям откъслечни реплики и се смее на шегите на ватмана.

Слизам и след няколко метра се озовавам на улица „Абел“. Спирам на ъгъла, за да се ориентирам. Двама мъже с мокри чадъри ме блъсват, от другата страна се задава велосипедист, който върти бясно педалите. Няколко частни автомобили отминават бавно заради дъжда. Около пансиона „Янсен“ няма полицейска кола, нито уж случайно мотаещи се хора. Полицията се интересува само от „Аудехрахт“ 88. Засега.

Тръгвам по улицата, оглеждайки внушителните къщи от двете страни. Масивни сгради, почти всичките четириетажни. Строили са ги за себе си в началото на века заможни хора, които са могли да си позволят по две прислужнички денонощно на разположение. Табелките с имената на обитателите показват, че повечето вече са разделени на по три-четири отделни апартамента или са превърнати в канцеларии. Пресичам към сивокаменната сграда точно срещу пансиона „Янсен“. На голяма бронзова табела при входа пише, че тук се помещава една от службите на градския съвет. Може би точно на това място си изкарва заплата собственикът на лакътя в туйд от кръчмата на Ян. Кръчмата на Ян като че ли не е далеч. Или може би е? Не обърнах особено внимание, откъде минавам, когато си тръгнах.

Няколко прозореца на пансиона „Янсен“ светят, както и на сградата близнак на номер 57. Номер 53 тъне в мрак. Двамата прозореца на приземния етаж са без пердета. Напряко е залепена бяла хартиена лента, на която с големи букви пише „Продава се“. Хвърлям цигарата, пресичам и натискам звънеца на пансиона „Янсен“.

Отваря ми възрастна жена в спретната черна рокля. Оглежда ме доста подозрително. Свалям шапка и учтиво казвам:

— Госпожо, госпожица Винтер ми каза, че се е преместила тук. Бих искал да...

— Няма никаква госпожица Винтер тук — навъсено ме прекъсва старата дама. — Не приемам неомъжени млади жени. Само семейства.

Мъдро постъпва, признавам, само че на мен това с нищо не ми помага. Затова продължавам с известно колебание:

— Тогава може би е имала предвид съседната къща, защото...

— Глупости. На петдесет и седем е старчески дом, на петдесет и три от три месеца е празно. Срамота, при тази жилищна криза — тя понечва да затвори вратата.

— Видяхте ли катастрофата? — бързо казвам аз. Вратата отново се отваря.

— Катастрофа! Тук, на улицата? — припряно пита тя. — Сега ли стана?

— Не, чух, че било преди около час. Довиждане. — Този път аз дръпвам и затварям вратата. На номер 51 няма смисъл да проверявам, защото там се помещава институт за промишлени изследвания. Звънвам на номер 57, старческият дом. Портиерът ме разпознава. Щом чул раздвижването на улицата, погледнал през прозореца и ни видял с Евелин и двамата полицаи. Като разбрал, че вече няма нищо интересно, пак дръпнал пердето тъкмо преди полицейската кола да тръгне. Затова и не знаеше къде е отишла Евелин. Номер 53, празната къща, е последният ми шанс. Сигурен съм, че се е вмъкнала някъде недалеч от пансиона „Янсен“. Едва ли би рискувала да пресече или да хукне по улицата, докато ние се отдалечаваме с колата, защото някой от нас можеше да се обърне и да я види. Отивам отново до сградата на градския съвет и внимателно оглеждам номер 53.

Дъждът вече само препръсква, така че мога по-добре да разгледам къщата. Само на три етажа е, но създава впечатление за съдържан разкош. Високият вход е с изваяни волути, заслонен под маркиза от цветно стъкло. Над островърхия покрив от плочи стърчи ветропоказател от ковано желязо. Напрегнато се вирам в трите прозорчета горе под покрива. Иззад навитата жълта щора на средния се процежда слаба светлина. Кой ли е светнал в къща, необитавана от три месеца? Може би пазач? Ще проверя, това е последният ми шанс да запазя връзката с настоящето. Но ще вляза отзад. Движението по улицата е доста оживено, а аз и бездруго вече много се набих на очи. Тръгвам към съседната успоредна улица. Бързам, защото от висенето на едно място краката ми съвсем са премръзнали.

Оглеждам проходите между къщите към задния двор. Първите два са преградени, но третият е отворен. От осеяната с боклук алея лесно разпознавам номер 53, защото е единствената триетажна сграда, а и няма друга с ветропоказател на покрива. Зад дръпнатите пердета на

френските прозорци на втория етаж свети. Не, не може да е пазач. В празната къща живеят хора.

Задната фасада на втория етаж е опасана от широк балкон. Балконът на третия етаж е тесен, двата прозореца са тъмни. Оглеждам другите къщи. Повечето прозорци светят, на места пердетата дори не са дръпнати. Виждам хората зад тях, но те не могат да ме забележат тук долу между тъмните градински зидове.

Опитвам се да отворя зелената врата на градината. Залостена е отвътре. За мой късмет дуварът не е посипан със стъклени парчета. Набирам се нагоре и го прескачам. Градината на номер 53 е нищо и никакво дворче, застлано с чакъл, с избуяла по краищата трева. В десния ъгъл, наполовина скрита под балкона, има барака за инструменти. Пред нея се въргаля стар варел от бензин. Изправям варела, стъпвам на него и се качвам върху покрива на бараката, а оттам лесно се добирам до балкона. След като се прехвърлям през железния парапет, напрегнато оглеждам отсрещната редица къщи. Нито един прозорец не се отваря, никой не извиква възмутено. Внимателно пристъпвам по мокрите дъски до пролуката между богато надиплените червени плюшени завеси на най-близкия френски прозорец. Залепвам лице о стъклото и се вирам.

Гледката е жалък завършек на всичките ми усилия: едър мъж, отпуснат в кресло, явно отегчен. Най-горните копчета на жилетката на сивия му раиран костюм са разкопчани, килнал е бомбето си назад над високо гладко чело. Ръцете му са на коленете, краката му са опънати към голяма електрическа печка. Реотаните са нажежени, а печката е съвсем нова, наскоро извадена от кашона, който е поставен до нея. Отгоре му като на масичка са сложени стъклен пепелник и малък транзистор. Тези модерни електроуреди рязко контрастират със старовремската камина от изваян червен мрамор, поддържана от беломраморни статуи на две голи гъркини. Обилните им прелести не интересуват здравеняка. Бледото му лице с яка челюст е безизразно, натежалите клепачи са полузатворени. Дългата пура между дебелиите му устни е загаснала. Изглежда отегчен. Ужасно отегчен.

От другата страна на печката има празна дървена щайга. Мебели не се виждат или поне аз не ги виждам. Розовите тапети на златисти цветя са целите на петна. Потъмнели квадрати показват къде са висели картини, и подчертават внушението за западнал аристократизъм.

Дъсченият под е гол. Давам си сметка, че ярката светлина трябва да идва от силна лампа в другата половина на помещението, която не мога да видя. Може би от огромен кристален полилей, както може да се очаква в подобна обстановка.

Мъжът е прекалено добре облечен за пазач. Трябва да е собственикът, решил да поседи в новата си къща, докато чака да докарат мебелите. Или пък в къщата на жена си, защото забелязвам на пухкавата му длан дебела златна халка. Който и да е, той има право да е тук, има право и да сучае. Най-добре да си вървя, както дойдох. Само с един червен кожен портфейл нищо не мога да предприема.

Внезапно някъде над мен прозвучава висок гърлен глас. Притискам се плътно о стената. Някой ме е забелязал от горния балкон, леко вдаден навътре. Изчаквам с притаен дъх. Не става нищо. Пак чувам гласа. Вдигам поглед и въздишам с облекчение. Прозорчето над трегера на френския прозорец в другия край на балкона е отворено. Пристъпвам на пръсти до високия прозорец. Сред плюшените завеси има пролука от няколко сантиметра. Оттук голямата стая вече се вижда от край до край. Обзема ме тържествуващо задоволство.

Вдясно под силната светлина, струяща от гола крушка в средата на голата празна стая, двама мъже седят на старо тапицирано канапе. Между тях и едрият мъж до електрическата печка се виждат само голите изпоожуленни дъски на дюшемето. В насрещната стена има две бледокремави врати със златен кант. Двамата на канапето са в спретнати тъмносини костюми и кафяви вратовръзки. Точно тези мургави мъже нападнаха Евелин на улицата.

По-дребният свива заоблените си рамене.

— Нищо не можем да направим — унило казва той. — Да идем да се поразходим, а?

Говори на арабски, египетски арабски. От общуването с арабските търговци в Ява по-добре знам югоизточния йеменски говор. Но докато следвах в Найден, прекарах една лятна ваканция в Египет и мисля, че ще се справя.

Дребният седи приведен напред, опрял лакти на коленете си. Лицето му е много мургаво и гладко, с изпъкнали широки скули и тясна, издадена напред брадичка. Има огромни очи и малка аленочервена уста. Синкавочерната му коса пада на ситни къдри върху

ниско набръчкано чело. Сакото му е вталено, ръбът на панталоните — безупречен, но обувките му са прекалено светли, почти жълти. На около двацет и пет години е. Точно този ме повали.

Другият, когото проснах на земята, е висок и слаб. Отпуснал се е на канапето, кръстосал дългите си крака, ръцете му са скръстени пред гърдите. Лицето му е дългнесто, с правилни черти, по-светло, отколкото на спътника му, с малки мустачки и открояващ се орлов нос. По-възрастен е, към четирийсетгодишен. Вперил е очи в скучаещия до електрическата печка мъж с онзи отнесен, типичен за обитателите на пустинята поглед. Наистина е египетски бедуин — при това, дума да няма, много красив. Дребничкият припряно повтаря:

— Защо да не поизлезем? Да поразгледаме малко града, а?

Високият се обръща бавно към него и казва студено:

— Нещо си нервен, Мохтар. Във Франция не беше такъв. Нито в Италия, нито в Германия.

Дребничкият оклюмва още повече. Огромните му очи блестят, сякаш са влажни. Нацупва малките си алени устни и казва:

— Мразя да чакам, Ахмад. Особено в такъв проклет студен влажен град — после вирва брадичка към другия край на стаята и добавя: — И всичко заради оня дебел и тъп кучи син.

— Добре де, Фигел е виновен — съгласява се Ахмад. — Казаха ми, че „Джибути“ ще отплава за Александрия последния ден от месеца, и Фигел решил, че е днес. Но понеже тази година февруари има двацет и девет дни, „Джибути“ тръгва утре. Не ни остава друго, освен да изчакаме.

Речта се лее красиво от устните му с прецизното произношение на човек, който познава класическия арабски и го обича. Изисканият му говор е пълна противоположност на провлачения просторечен диалект на спътника му. Имам чувството, че съм на театър и гледам от първия ред. Просторната, обяна в светлина сцена е изкусно построена: едрият мъж пред печката вляво, двамата на канапето вдясно, центърът празен, в очакване да се появи главният актьор ако има такъв. Няма нужда да поглеждам в програмата за имената на героите: едрият с бомбето е Фигел, високият египтянин се казва Ахмад, дребният — Мохтар. Настъпва дълго мълчание и аз затварям очи. Някои хора усещат, когато ги наблюдават невидими очи. След известно време Мохтар отново се обажда:

— Да излезем да поогледаме.

Ахмад рязко загасва цигарата си в стъкления пепелник между тях. Изпушил я е едва наполовина.

— Знам какво разбираш под оглеждане, Мохтар — студено казва той. — И ти казвам, опасно е. Тази къща е собственост на Фигел. Неудобна е, но тук сме в безопасност. А ти си чужденец в този град и едва говориш английски. Дявол знае какво можеш да изтърсиш пред някой нехранимайко, както обичаш да се заприказваш. А после той какво ще каже на някой друг?

Отговор не идва. Надничам отново в стаята. Алените устни на Мохтар са изкривени в презрителна усмивка, в големите му очи блести злостно пламъче. Другият нищо не забелязва, вперил поглед право напред. После продължава с предишния отмерен тон:

— Трябва да сме тук, когато Михаил се върне. Искам да съм сигурен, че няма усложнения. Шейхът не иска никакви усложнения.

С бърз нервен жест Мохтар запалва цигара.

— Не биваше да прахосваме толкова време за странични работи — сопва се той. — Такава стока се намира лесно. Навсякъде.

— Явно Фигел не мисли така.

Отново настава тишина. Чудя се кого ли има предвид Ахмад. Арабите знаят името Михаил от свещените си книги. Но то не е мюсюлманско име. Само арабите християни, като ливанците, го използват.

Хвърлям бегъл поглед към сградите отзад и на часа струйка ледена вода се стича във врата ми. От ситния, но несекващ дъждец и шапката, и шлиферът ми са подгизнали.

— А ти, като говориш толкова езици — подема наново Мохтар, — попитай онуй дебело псе кога потегля „Джибути“ утре — и след кратка пауза додава: — Попитай го и защо не се връщаме със самолет. До Италия отидохме със самолет. И до Германия. Защо сега да се прибираме с кораб?

Ахмад го оглежда изпитателно. Едва когато дребничкият отмества очи, казва:

— Мохтар, ще задам на Фигел първия ти въпрос, но втория не. Защото е неуместен. Никой не пита за заповедите на шейха — после на превъзходен английски се обръща към излъчващия досада мъж: — Господин Фигел, в колко часа тръгва „Джибути“ утре?

— А? — едрият го поглежда навъсено. — В колко часа ли? В десет сутринта. Ще тръгнем в девет, Източният кей е далеч.

Той говори с подчертан немски акцент. Изважда кибрит и найсетне запалва дългата си угаснала пура.

— Чу, нали? — спокойно се обръща Ахмад към Мохтар. — Кога ще се появи кафето ни?

— Оная повлекана танцьорката сигурно е заспала! Защо му бе на Фигел да я взима? Тя знае ли за другата стока?

— Естествено, че не. Мохтар, нервничиш — с бавно отмерено движение Ахмад изважда позлатена табакера от джоба на жилетката си. Докато грижливо си избира цигара, продължава, без да поглежда дребния: — Сутринта каза нещо непристойно, Мохтар. Каза, че жена ми е красива. Същото каза и преди три дни в Хамбург, когато прибирахме последната пратка. Ти, Разбира се, си само един уличник, отраснал сред бордеите на Порт Саид, Мохтар, но вероятно си чувал, че един възпитан арабин никога не си позволява дори да спомене чужда съпруга, камо ли да обсъжда външния ѝ вид. Понеже и двамата живеем в резиденцията на шейха, неминуемо от време на време ще виждаш жена ми. Въздържай се от реплики по неин адрес.

Ахмад запалва цигарата си със златна запалка и изпуска съвършени кръгчета дим.

Огромните очи на Мохтар сякаш стават все по-големи и бялото им страховито изпъква на фона на смуглата му кожа. Понечва да каже нещо, но се въздържа и обръща глава към най-близката врата. През нея влиза моят домакин от „Аудехрахт“ 88.

По тялото ми преминава тръпка на възбуда. Птичето влетя в кафеза! Но оставам разочарован. Той само махва с ръка към двамата египтяни на канапето, съблича дебелия си кафяв балтон и го окачва на един пирон на вратата. Понечва да закачи и кафявата си шапка, но вижда, че е подгизнала, и се отказва. С шапката в ръка се приближава до Фигел и я полага на пода пред електрическата печка. Остава прав, за да си стопли краката. Фигел вдига поглед и отбелязва:

— Забави се. Откри ли нещо?

— Нищо. Ей Богу, всичко огледах. Вече се канех да тръгна, когато ме забави някакъв глупак, неин предишен ухажор. Отървах се от него, колкото можах по-бързо. Фигел, твоята таратайка съвсем се е разкапала. Едва запали.

Говори съвсем гладко английски и успявам да определя точно акцента му. Няма съмнение, че е американец.

— Но ти сам оправи стартера, Мигел! — възкликва Фигел.

— Е, да.

Фигел кимва.

— Там няма нищо — подвиква Мигел към двамата мъже на канапето. После запалва цигара и свойски се обръща към Фигел: — Измъкна ли нещо от момчето?

— Не. Нали ти казах, не е от приказливите. Дори пред глупавото си гадже не е споменала нищо — гласът на Фигел е рязък.

Странни образи се мяркат в главата ми. Евелин и Бърт са затворени тук, пленници на тая международна банда мошеници. Трябва да им помогна да избягат, ще...

Втората врата се отваря и се появява Евелин с поднос. Чевръсто затваря вратата с пантоф и се отправя към Фигел и Мигел. Остава подноса на кашона. Мигел се отмества да й стори място пред печката и тя застава до него с ръце в джобовете на кафявия си дълъг домашен халат с висока яка. Фигел протяга ръка и взема чаша кафе от подноса. След него и Мигел. Несъзнателно отбелязвам, че на подноса има още две чаши.

Загубил съм ума и дума. Замаян наблюдавам как Евелин се навежда над радиото и пуска нежна джазова музика. Мигел ѝ предлага цигара и ѝ поднася огънче. В миг осъзнавам, че съм залепил лице о прозореца и ако някой погледне насам, ще ме види. Дръпвам се назад, обръщам се и се облягам на тухлената стена до прозореца. Краката ми треперят.

Тя сякаш сияе заруменяла, черните ѝ очи блестят. И тя е от тази банда, чувства се съвсем на място сред тях. Разправията на улицата, на която станах свидетел, е била просто недоразумение, което лесно са изгладили. Вероятно въртят тъмни далавери, но това не е моя работа, защото не съм полицай. Аз съм чисто и просто един глупак, който си вре носа в хорските дела. Ще си ида, както дойдох, ще пусна портфейла на Евелин в пощенската кутия на къщата и ще се прибера у дома.

Свива ме стомахът. Сигурно защото цял ден не съм ял като хората. Невъзможно е такава тъпа грешка да ме ядоса чак толкова, не може... не може да съм чак такъв глупав. Бързо се връщам до

прозореца с безумната надежда, че все нещо ще се случи. Каквото и да е.

Този път насочвам вниманието си към Мохтар. В момента той пристъпва към все така седящия на канапето Ахмад с две чаши кафе. В ситните му стъпки има нещо женствено, но леката му походка може и да е на трениран боксьор. Дребен е, но раменете му не просто изглеждат широки заради подплънките на сакото, а наистина са яки. Пък и онова кроше в челюстта ми бе точно и майсторски нанесено.

Евелин е седнала на дървената щайга и се полюшва в такт с музиката от радиото. Мелодията е латиноамериканска, с увличащ ритъм. Фигел обаче сякаш не я харесва, защото зяпа мрачно радиото. Мигел бавно отпива от кафето си, отмервайки такта с десния крак. Двете голи гъркини са се вторачили подозрително в мраморния товар в ръцете си. Мила среща на хора от разни страни, решили да прекарат приятно някой и друг час.

Сецам се за Бърт Винтер. Трябва да остана, защото за него още нищо не знам. А този припрян, романтично настроен студент, когото Евелин е зарязала, неусетно е пробудил у мен бащински чувства. Ще погледам още малко театър иззад стъкления параван. Вече като безпристрастен зрител. Напълно безпристрастен.

Евелин става от щайгата, привдига леко полите на кафявия си халат и прави няколко танцови стъпки. Над малките ѝ, обути в пантофи ходила съзирам надиплени широки маншети на тъмносиня пижама. Очарователна гледка. Но нито Мигел, нито Фигел проявяват интерес към нея. Фигел дъвче угасналата си пура, без да сваля очи от радиото. Мигел припалва нова цигара от фаса си. Пуши като комин. Двамата араби посръбват кафе. Всички сме безпристрастни наблюдатели. Фигел и Мигел, Ахмад и Мохтар. И аз.

Евелин врътва едно копче на радиото и музиката гръмва. Найсетне Фигел вдига очи. Поглежда я укорително изпод тежките си клепачи. Тя обаче поклаща глава и кима към стената, за да му покаже, че са достатъчно дебели. После посочва и към френските прозорци и аз светкавично се навеждам.

Оставам известно време клекнал, целият премръзнал, мокър и жалък. Накрая решавам да хвърля последен поглед към компанията. Надничам отново и неволно зяпвам. Кафявият халат и горнището от тъмносинята пижама на Евелин са върху щайгата. Тя стои до радиото

по бял сатенен сутиен и тъмносиния панталон от пижамата. Заоблените ѝ рамене и ръце са снежнобели в ярката светлина от голата крушка, бялата ѝ талия изглежда крехка между пищната гръд и плътния ханш. Толкова прилича на Лина, че вътрешностите ми се свиват на топка. Блестящите ѝ очи са някак особено вторачени и пресметливо оглеждат двамата араби на канапето. Ахмад съсредоточено изследва съдържанието на чашата си, Мохтар си играе със запалката. Фигел също не поглежда към момичето, а съзерцава радиото вдигнал вежди, като че се чуди как тази малка вещ може да произведе толкова силна музика. Мигел си чисти ноктите с джобно ножче. Пълната им незаинтересованост ми позволява да продължа ролята си на неутрален наблюдател.

Евелин се привежда и казва нещо на Фигел, все така поклащайки бедра в такт с музиката. Фигел свива рамене, после се извъръща и подвиква една-единствена дума към двамата египтяни. Не успявам да го чуя, но Мохтар го чува.

— Бардашки номера! — троснато казва той на Ахмад, Ахмад е спрял поглед върху момичето.

— Донеси го! — нарежда той.

— Да не мислиш, че ще спя на мокър чаршаф? — остро възразява Мохтар.

— Направи каквото каза Фигел — гласът на Ахмад звучи глухо.

Мохтар изрича една вулгарна дума, оставя чашата на пода, рязко става и изчезва през вратата вдясно.

И аз би трябвало да си вървя. Не знам какво ще последва, но чудесно разбирам, че каквото и да е, не бива да го виждам. И все пак оставам. Евелин сигурно напява думите на песента, защото влажните ѝ устни помръдват. Сега е приковала почти нежен поглед във Фигел. Само че Фигел отново запалва пурата си и издишва облаци дим към радиото. Толкова назад е избутал бомбето си, че то по чудо се държи още на главата му. Гъстата му коса е прошарена.

Вратата се отваря и Мохтар се въръща. Внимателно носи голям вързоп бяло платно. От него по пода капе вода. Отива до Фигел и го пита нещо, но от музиката не чувам думица. Фигел посочва с пурата си една желязна кука на стената до най-близката врата.

Мохтар отива до вратата и вади от десния си джоб масурче тънка връв. Завързва с единия край на връвта ъгъла на мокрия чаршаф. Сега

виждам, че е фино ленено платно. Мохтар поглежда към стърчащата от избелелия розов тапет желязна кука, после преценява колко е дълга връвта. Като че ли се колебае.

— Срежи го на две! — нарежда Ахмад.

С гальовен жест Мохтар пуска гладката връв да се изниже през пръстите му. Разсеяно обръща очи към прозореца и аз тутакси се дръпвам встрани.

— Ще стигне — чувам го да подвиква.

Успявам тъкмо навреме. Плюшените завеси в миг се разтварят и силен сноп светлина залива балкона. След няколко напрегнати мига завесите отново се затварят.

— Трябва да свърши работа — чувам гласа на Мохтар. — Тъпа история!

Чувам го да се отдалечава и отново поглеждам. Той е събрал завесата в средата, но е разширил процепа в края. Дясната половина на стаята е скрита зад параван. От светлината на силната електрическа крушка зад него мокрият чаршаф блести като киноекран. В средата се откроява аленото сияние на електрическата печка. Вдясно, полускрит зад паравана виждам Фигел, все тъй отпуснат в креслото си. Мигел го няма.

Лявата половина с канапето, напротив, тъне в мрак. Все пак успявам да различа силуетите на Ахмад и Мохтар, както и на Мигел, седнал сега между двамата. Тримата седят неподвижно. Не виждам лицата им.

На екрана се появява огромна сива сянка. В миг тя се свива и се превръща в черен, ясно очертан женски силует с разтворени нозе, вдигнати над главата ръце и полюшващи се в ритъма на музиката бедра. Евелин танцува близо до екрана чисто гола.

Прав беше Мохтар, казвам си. Евтин ваниететен номер, един вид стриптийз. Същевременно обаче си давам сметка, че е по-различно. Този танц започва там, където свършва стриптийзът. Защото мокрият екран едновременно скрива и показва. Смуцаващо ясно разкрива всяка извивка на тялото. Вижда се дори червеникавият отблясък на плътта, когато тя опре формите си о екрана. Дали пък не е червеникавото сияние от печката, което хвърля ореол около танцуващите ѝ бедра? Единствено необузданата страст спасява представяното като танц любовно излияние от шокиращо вулгарен цинизъм.

— Гледаш през воал, през воал от платно, който те отделя от тялото ѝ. А има и втори воал, от стъкло, между теб и нейния свят.

Изричам това на глас и по силата на несъзнателния инстинкт за самосъхранение веднага поглеждам към тримата мъже на канапето. Но те са обърнали глави към екрана и не помръдват. Поглеждам и към Фигел. Той е вперил очи в танцьорката, но лицето му с тежката челюст излъчва все същото безразличие. А той седи зад паравана. И я вижда гола-голеничка.

Изведнъж всичко край мен се завърта бясно. Воалът, двойният воал се разкъсва от порив на дълго удържана животинска страст. Огънят залумтява, събрал в едно всички изстъпления, които съм изживявал, разжарен докрай от допира с плът. Затрепервам неудържимо. Налага се да залепя длани о прозореца, за да се овладея. Забравам всякаква предпазливост, залепям лице о стъклото. Всяка моя частица трепти с онази свеждаща се фигура на екрана, в която минало и настояще яростно и насилствено се сливат в едно.

Най-сетне музиката замлъква и голият женски силует се разтапя в безформена сивота. Екранът отново е празен. Свличам се на колене, за да сподавя хлипанията си. Ръбовете на дъските се връзват в коленете ми, студеният дъжд се излива върху голата ми глава.

След не знам колко време опипвам слепешката за шапката си и едва-едва се изправям. И докато стоя там прав и оправям шлифера си, изпитвам невероятно спокойствие. Вече знам, че съм открил крайното решение. Подходът ми към живота е бил съвършено погрешен. Но вече открих правилното решение, единственото. То прокарва ослепителна, ясно очертана пътека от миналото към настоящето. И към бъдещето.

Оглеждам безстрастно стаята. Сега чаршафът лежи на пода. Ахмад и Мохтар не са помръднали от канапето. Мигел отново е до печката и лъска ноктите си с носна кърпичка. Евелин, облечена в халата си, стои права до Мигел и пуши припряно. Фигел протяга дългата си ръка и изключва радиото, от което вече се носят новини. Преди да седне отново, погледът му попада върху най-близката статуя на гъркиня на камината. Той забучва замислен горящия фас от пурата си в закръгления ѝ корем. После се отпуска на стола, вади голяма сребърна табакера за пури от горния си джоб и се обръща към Мигел:

— Е, какво ще кажеш?

Мигел свива рамене. Любува се на отблясъците върху лъснатите нокти на дясната си ръка.

— Не е зле — казва.

Евелин тутакси пристъпва към него. Устните ѝ трептят гневно. Фигел вдига ръка. Отхапва крайчеца на нова пура, запалва я и сериозно казва:

— Мигел има право — дали говори по-силно от преди, или моите сетива са се изострили? Чувам отчетливо всяка негова дума. — Не е зле, но не е и достатъчно добре за арабска публика. Не че арабите имат нещо против сръчните лудории в кревата. Но идат ли да гледат танци, държат да гледат танци — после подвиква към Ахмад: — На теб как ти се стори?

Ахмад вдига глава. Отговаря бавно:

— В Бейрут може и да мине — гласът му сега не звучи тъй красиво, а стърже. — Но не и в Кайро, нито пък в Дамаск. И за Багдад не става. Там обичат арабски кючек.

— Чуваш ли? — казва Фигел на Евелин.

— Точно тъй, истински кючек — потвърждава и Мигел. — По-добре него научи. И вземи да понапълнееш малко, момиче. За тях хубава жена е онази, дето има по някое кило отгоре.

Евелин не му обръща внимание.

— Но нали мога да го науча? — обръща се тя към Фигел на немски. — Изключено е там да няма учители по танци.

Фигел кима замислено.

— Не се тревожи — отговаря той също на немски. — И на това ще му дойде редът — явно немският му е майчин език.

Тя пак се усмихва. Пристяга колана с пискюли на халата си, кимва към Фигел и Мигел и тръгва към вратата. Отваря я, махва с ръка на Ахмад и Мохтар. Излиза. Мигел си поглежда часовника.

След малко и аз тръгвам. Девет и петнайсет е. Ще се видим утре на кея.

— Не закъснявай — предупреждава Фигел. Изглежда ядосан, че пурата му пак е угаснала.

— Хотелът ми е при дока Зеебюрхер — съобщава Мигел. — Телефонът е 99 064. Дай да ти го запиша. Всичко става.

Търси химикалка. Или молив. Това вече не ме интересува. Всичко си дойде на мястото. Те са търговци на бели робини и работят

за двата най-големи пазара за тази стока — Средния изток и Латинска Америка. Трябваше веднага да се сетя. Отивам в другия край на балкона до тухлената стена между него и балкона на съседния научноизследователски институт. Стъпвам на перилото и се покачвам на стената. Горният ръб е хлъзгав и зад себе си нямам никаква опора — като нищо може да полетя надолу, но не мисля за това. Приковал съм поглед във вдадения балкон на горния етаж. Протягам се и се вкопчвам в двата железни лоста на парапета. Набирам се и успявам да се изтегля въпреки болката в отдавна отпуснатите ми мускули. Прекрачвам парапета.

На широкия двоен прозорец няма пердета, няма и никакви мебели в стаята с нисък таван. От вътрешната страна на прозорците има топка, с която се приплъзва крилото. Лесна работа. Хиляди пъти съм чел как става — притискаш парче бакалска хартия, намазана с мек сапун, към стъклото и натискаш. Нищо работа. Стига да имаш в себе си бакалска хартия и мек сапун, а аз нямам. Но забелязвам в долния ляв ъгъл на стъклото дупчица. От нея по стъклото плъзват две дълги пукнатини. Увивам пръстите си с носна кърпичка и опипвам ръбовете на дупката. Крайно внимателно разтърсвам стъклото. С леко подрънкване то се счупва. Вече мога да извадя едно голямо парче. Подпирам го на стената и пъхам ръка през дупката, завъртвам топката и отварям прозореца.

Бързо прекосявам студената стая. Вратата извежда на тъмна площадка. Единствената светлина идва изпод вратата насреща ми. Вратите и вдясно, и вляво са тъмни. Тази стая отсреща трябва да е нейната — таванското помещение, което видях от улицата.

Тихо почуквам.

— Кой е? — това е нейният глас.

Бързо избърсвам лице с носната си кърпичка и приглаждам мократа си коса назад. После отварям.

В сумрачния таван е топло и мирише на евтин парфюм. Тя се извъръца, както седи на железен стол без облегалка, придърпва предниците на халата си и ме оглежда, вдигнала в почуда вежди. Стоя на прага, стиснал мократа си шапка в ръка. Чувам как капките падат на голия дъсчен под.

— Пак ли вие! — изрича тя. — Затворете вратата.

Когато отново се обръщам към нея, тя вече е станала. Посочва ми железния стол и аз сядам. Тя присяда на ръба на евтина желязна кушетка, единствената мебел. До мен има импровизирана тоалетна масичка — три куфара един върху друг — с няколко кутии крем и шишенца парфюм, кана и пластмасова чаша за вода отгоре. На измазаната стена е подпряно огледалце между две четки за коса. Светлината идва от отражателна електрическа печка, включена на най-силно. Едва различавам плетена блуза и други женски дрехи, окачени на пирони по стената. Тя заговаря първа.

— Ще ви обясня — нервно казва тя. Доближава глава до моята и добавя, припряно шепнейки: — Всичко е наред. Спречкването, което видяхте на улицата, беше само едно недоразумение, нали разбирате.

Главите ни са толкова близо, че усещам мириса на косите ѝ. Вече нищо не ни разделя. Нито екран, нито стъклен воал.

— Мис Ванхахен, имате си работа с мошеници — казвам аз с равен тон. — Фигел вероятно ви е обещал турне из Близкия изток. Само че там ще ви продаде в някой бардак и повече никога няма да се върнете в Амстердам.

— Господине, явно нещо грешите! — гласът ѝ е много дружелюбен и убедителен. — Господин Фигел е представител на няколко фирми за износ в Ливан. Сега се връща след обиколка из Европа за нови контакти. Двамата египтяни, с които ме видяхте, са негови помощници. Безкрайно съжалявам, че ви удариха тъй лошо. Всъщност те се връщаха от бар. Точно пред къщата започнаха да ми пускат ръце и на мен ми прекипя. Знам, че сбърках, като се представих на полицаите под фалшиво име, но господин Фигел не обича да се вдига шум около него и в оня миг това ми се стори най-лесния изход. Ако искате, попитайте господин Фигел, за да се уверите. Той е на долния етаж — и тя се усмихва победоносно. Страните ѝ руменеят в заревото от печката, големите ѝ очи блестят. — А и господин Фигел няма да ме продаде! Запознахме се в работата ми, казах му, че бих искала да видя малко свят, и той ме нае за своя секретарка. Погрешно са ви осведомили. Явно някой от сътрудниците ви е сбъркал.

Това не може да продължава.

— Грешите, госпожице Ванхахен — отегчено изричам аз. — Не съм полицаи.

Тя нервно свива рамене.

— Естествено, че не сте редови полицаи. Вие сте от специалните служби за регистрация на чужденците.

— Не. Името ми е Хендрикс, истинското ми име. Счетоводител съм в универсалния магазин „Биенкорф“.

— Е, щом казвате, тъй да бъде... — внезапно тя млъква и ме оглежда изпитателно. Забелязвам, че черните ѝ зеници са изпъстрени с кафяви точки. Известно време оставаме вгледани един в друг. После тя бавно подема отново: — Вярвам ви. Защо тогава дойдохте?

Изваждам червения кожен портфейл от джоба си и ѝ го подавам.

— Исках да ви върна това.

Без да го поглежда, тя го оставя на леглото до себе си и казва:

— Вътре е адресът ми. Защо не го изпратихте на „Аудехрахт“?

Избутвам желязното столче назад, за да подпра схванатия си гръб на стената, оставям шапката си на пода и изваждам табакерата. Предлагам ѝ цигара, запалвам и аз. После казвам:

— Забелязах, че всъщност не натиснахте звънеца на пансиона „Янсен“. А като видях този тавански прозорец да свети, ми хрумна, че може би сте отседнали тук и вероятно се криете. А картата за самоличност, която намерих в портфейла, ме убеди, че на полицаите сте казали фалшиво име. Дойдох, защото мислех, че сте в беда и може би имате нужда от помощ.

Тя бавно кимва. Дръпва от цигарата и казва:

— Откъде знаете за Фигел?

— Наложих се да се покатеря дотук по задната стена на къщата. Като стигнах до долния балкон, поспрях и дочух разговор между Фигел и другия мъж на име Мигел.

Тя пуши мълчаливо. След малко ме изглежда подозрително и казва сухо:

— Знаех, че в „Биенкорф“ наемат все хора с висока квалификация. Но не знаех, че от счетоводителите там се иска да бъдат и опитни взломаджии катерачи. Не съм много убедена, че сте такъв, за какъвто се представяте, но независимо от това ще ви кажа истината. Зарязали сте всичко, за да ми помогнете, и не бих искала да си мислите, че не оценявам жеста ви — тя се протяга покрай мен и загасва цигарата си о опаковката на кутията крем. Отново долавям лекия полъх на косите и тялото ѝ. Пъхва ръце в джобовете на халата си и продължава с равномерен тон: — Фигел действително е бизнесмен,

както току-що ви казах, но аз не съм му секретарка. Та аз дори не мога да пиша правилно. Мога малко да пея и да танцувам. Но и това не го умея достатъчно добре, за да направя нещо от живота си. Между другите си ангажименти Фигел е и импресарио. Срегнахме се преди няколко месеца в клуба за танци „Клод“, където изпълнявам една песен. Като ми каза, че живее в Ливан, аз го попитах почти на шега дали не може да ми уреди турне в Близкия изток. Той ми даде адреса си в Бейрут и ме помоли да му изпратя своя снимка, за да види какво може да направи. И аз му изпратих снимка, както човек си купува билет от лотарията. А миналата седмица се появи и каза, че е уредил турнето и че мога да замина с него за Александрия, при това безплатно — млъква и ме поглежда в очакване. После свива рамене и продължава: — Ще замина за около шест месеца. Ще пообиколя свят, а и може да спестя някоя пара. Тамошните петролни богаташи са червиви от пари, а идат ли на бар, не му придирят толкова, колкото публиката тук, в Амстердам. После ще се прибера и ще видя как ще я караме с приятеля ми. Нали разбирате, той следва. Като му казах, че заминавам, му стана много криво. И Фигел го познава. Покани го привечер на ресторант, за да го поутеши и да го увери, че всичко е наред.

— Не е наред — обаждам се аз — и предупреждението ми е все още в сила. Ходил съм из тези страни и знам, че тамошните барове, клубове и разни други такива заведения набират бели жени за забавления от Гърция, Италия, Южна Франция, но не и от Амстердам. Не ми харесва и историята със снимката. Просто портрет ли беше?

— Не — спокойно отговаря тя, — доста повечко.

— Така си и мислех. Значи Фигел я е показал на неколцина богати развратници и някой от тях е решил, че ще ви купи.

— Винаги съм успявала да се грижа за себе си в Амстердам — троснато заявява тя. — Не виждам защо да не успея и на Изток.

— Не знаете какво говорите. Там критериите са съвсем други, там гледат на жените като на робини и точно така се отнасят с тях. И никой няма да си мръдне и пръста да ви помогне.

Тя прехапва долната си устна и сбърчва вежди. После в миг изразителното ѝ лице се озарява от топла усмивка.

— Странен човек сте вие, господин Хендрикс, но ви вярвам, че сте почтен. Тази вечер ще обмисля съвета ви най-внимателно. И трябва

да кажа, че съм изключително поласкана от интереса ви към мен. Защо не съблечете този мокър шлифер? Докато изсъхне, можем да си поприскаваме за нещо по-приятно, не за бъдещи робини. Например за вас. Ще ми е много интересно. Онези долу мислят, че съм си легнала, така че никой няма да ни безпокои.

Тонът ѝ е по-многозначителен от думите. Но дълбоко в себе си съм убеден, че това е едно начало, и не искам да започва така между другото. Затова ставам и казвам:

— Друг път ще ви разкажа всичко, което ви интересува. Естествено, ако решите да послушате съвета ми — изваждам портфейла си и драсвам на една визитна картичка телефонния си номер. Подавам ѝ картичката, а върху стара сметка си записвам и онзи номер — 99 604. Така, да го имам. Както казва Мигел, всичко става. После се обръщам към нея: — Нали можете да си тръгнете оттук, ако решите?

— Естествено. В тези три куфара е всичко, което притежавам — тя също става и на свой ред пита: — Ако се случи да ви се обадя утре рано сутринта, ще дойдете ли да ме вземете?

— Ще дойда. Имам един фолксваген. Стара браква, но все още върви.

Устните ѝ леко докосват моите. Тя отстъпва назад и казва делово:

— Най-добре използвайте официалния вход. По-безопасно е, а и по-удобно, предполагам — отива до вратата и прошепва: — Почакайте тук. Ще слеза да проверя дали хоризонтът е чист. Няма защо сами да създаваме усложнения.

Вратата леко се затваря зад нея и аз сядам на ръба на леглото. Отдавна не съм седял на легло на жена. Има някаква спокойна интимност в това, която не успях да оценя, докато възпроизвеждах миналото, вече тъй далечно, преди воалът да се разкъса и да открия настоящето. Помислям си, че години наред съм приемал за даденост още много други неща. Ще трябва и тях да преоценя. Или поне да ги преформулирам.

Тя влиза безшумно, леко запъхтяна.

— Всичко е наред — прошепва. — Ослушах се при вратата на голямата всекидневна. Още се улигани в приказки. Довиждане!

Подава ми шапката и притиска нещо студено и плоско в дланта ми.

— Това е резервен ключ. И да се окаже, че не ви трябва, ще ви остане за спомен.

Избутва ме навън и вратата безшумно се затваря зад мен.

Леко прекосявам голото дъсчено дюшеме на площадката до стълбите. За миг спирам и се вслушвам. Къщата е тиха. Чувам само грохота на камион, който минава долу по улицата. Стъпалата не са застлани, за да не изскърцат дъските, стъпвам на пръсти.

Просторната площадка на долния етаж е мрачна, но някак тайнствено осветена от уличната лампа, чиято светлина се процежда през стъклописа на висок готически прозорец. Весели проблясъци омекотяват строгото лице на римския император, чийто мраморен бюст стои в една ниша на голата стена. Може би и мраморните хубавици в стаята зад мен не са гъркини, а римлянки. Тук са живели изискани образовани хора със старомоден вкус към ренесансовото изкуство.

Прекосявам дебелия килим до началото на широкото стълбище. Опорната колона е от масивен дъб, на върха ѝ е изваяна глава на бог Янус с двете му лица в естествени размери. Когато слагам ръка върху дървените му къдри, нещо непосилно тежко се стоварва върху мен.

СНЕГЪТ НА ВРЪХ ФУДЖИ

Тъмно и студено е. В дробовите си чувствам остра болка, ушите ми пищят оглушително. Искам да изтръгна от лицето си лепкавото меко нещо, което ме задушавя, но ужасна болка пронизва раменете ми и осъзнавам, че нямам ръце. Меката тъкан, която не ми позволява да виждам и ме задушавя, се смъква малко, но сега леденият въздух разрязва като с нож дробовите ми. Това е скалпел. Аз лежа на операционна маса със здраво завързани ръце и крака. Правя опит да изкрещя, да предупредя сестрите, че упойката не действа. Всичко се размива и размазва.

Събуждам се от пулсираща болка, черепът ми ще се пръсне. Неистово се мъча да поема въздух. Въздухът вече не раздира дробовите ми. Той е гъст и тежък, наситен с прах. Кашлям. От налягането на кръвта отеكلите ми очи ще изхвъркнат от орбитите, белегът на челото ми тупти бясно, сякаш всеки миг и той ще се разкъса. Осъзнавам, че все пак имам ръце. Завързани са на гърба ми и аз лежа върху тях на пода под дебело меко одеяло. Задушавям се, скоро ще хвърля топа. Всъщност съм замръзнал, вкочанясал съм като истински труп.

Отварям широко пресъхналата си уста. Сега въздухът е горещ и изгаря дробовите ми. Опитвам се да преглътна, но от стомаха ми неудържимо се надига гадене. Повръщам и се давя, киселата течност изпълва гърлото ми. Успявам да я изплюя, но част от нея отива в носната ми кухина и аз кихам и кашлям. Вече ми е ясно какво става. Японците за пореден път ме подлагат на водно мъчение. Миг преди да се удавя, ще вдигнат мокрите хавлиени кърпи от лицето ми. Само че кърпите са сухи, напоени с прахоляк. Успявам да си поема дъх, но недостатъчно и тялото ми умира.

Знам, че е умряло, защото сега съм две неща едновременно: мъртво тяло и живо съзнание. Тялото ми очевидно е мъртво, защото липсват всякакви усещания. Не дишам, не чувствам болка в крайниците. Сляп съм и глух. Но пък съзнанието ми е живо и будно,

защото постепенно се оформя едно изречение: „Жената е смърт, а похотта към жена е началото на смъртта.“ Тези думи изплуват от мислите ми. Трябва да съм ги прочел някъде. „Жената ражда смърт, защото ражда и новия живот.“ Сигурно е някакъв будистки текст. Има един вечен кръг, затворил всички създания в сътворено от самите тях робство — робството на плътската страст, на любовта и омразата. Но аз съм разкъсал кръга, вече и тялото, и то няма усещания. Щом е така, няма още ме засяга ставащото? Появява се едно женско име, Лина. Но Лина е покойница. И една глава с две лица. Какво е общото помежду им? Не мога да схвана, а и това не ме засяга. Защото в момента съм само съзнание, а съзнанието е свободно. Свободно като волно рееща се птица. Ако реша съвсем да умра, ще умра. Ако реша още да се нося в този безмълвен свят между живота и смъртта, така ще бъде. Няма защо да свалят хавлиените кърпи! Свалят ли ги, усещанията ще оживеят и отново ще ме завладеят. Най-напред гневът. Гневът срещу капитан Уеда, който отново ми налага бремето на живота.

Да, яд ме е на капитан Уеда. Но не го мразя. Не сега, непосредствено след мъчението, когато бях две отделни части — мъртво тяло и будно съзнание. В онази първа частица от секундата съзнанието ми се рееше сред ледени синкави простори. Нещо повече, Уеда е моят езекутор, а убиец и жертва са скачени един за друг с тайнствени нишки.

Двамата сме плътно свързани — аз лежа на циментовия двор на затвора, а той седи превит одве на железния си стол, ококорил в мен недоумяващи очи иззад големите си очила. „Понякога суровото изтезание е път към медитацията — изрича той бавно на съвършено правилен английски. — Вие сте гневен, защото ви върнах от снежните върхове на Фуджи — намества очилата си и умислено добавя: — Или по-точно, от връх Утай. Така е в оригиналните китайски зен текстове. Ние го наричаме връх Фуджи, защото Фуджи е свещената ни планина и ние, японците, сме склонни да се смятаме за център на вселената. Това е жалко и произволно подражание на китайците. Сериозна грешка, за която, опасявам се, скъпо ще платим.“ Той въздъхва и се заглежда в листата със записки на малкото желязно писалище. Това са черновите от моя разпит.

Капитан Уеда винаги държи купчинка листа пред себе си. Те са старателно подшити с червен конец. Той е привързан към тях, а и аз

също. Защото всеки път, когато сверява нещо, това означава кратък отдих за мен. Тези почивки са ми жизненонеобходимы по време на особено жестоките мъчения по Коледа 1944-та. Двама войници ме вдигат от пода и ме държат прав под мишниците. Дясната ръка на единия, разбира се, е свободна. Такъв е установеният ред. Капитан Уеда все още размишлява над записките си. В миг вдига очи и се вторачва в мен през големите си очила с рогови рамки.

— Тази сутрин не ми честитихте Коледа — укоризнено казва той. — Учудва ме, освен това, че дори при непоносима болка никога не призовавате Бога. А би трябвало, както подобава на християнин.

— Не призовавам неща, в които не вярвам — измънквам с окървавени устни.

Уеда кимва замислено.

— Излиза, че сте атеист. Обяснете ми защо.

Знам, че ако не отговоря, десният войник ще ме удари с палката си по главата. Ще припадна и с това изтезанието ще приключи. Поне за деня. Вече владее тези номера. Затова не отговарям. Само че Уеда е дал знак на войника и той не ме удря.

— Наистина ми се иска да разбера — любезно продължава капитан Уеда. — Преди няколко години ме пратиха за един семестър в християнски колеж в Кобе, за да проуча какви са политическите възгледи на студентите и да усъвършенствам английския си. Всички професори чужденци в колежа вярваха в Бога.

Необяснимо защо това трезво изявление ме вбесява.

— Погледнете безсмислената жестокост, бруталното насилие, чудовищната несправедливост и жалкото страдание по света, повтарящи се от хилядолетия! Погледнете недостойния фарс, който наричаме живот! Как може човек сериозно да вярва, че съществува повисша сила, която би позволила...

В този миг войникът отдясно ме удря, но не по главата. Свинята с всички сили ме ритва в пищялите.

— Извини се, че крещиш на императорски офицер! — изревава той в ухото ми.

Избиват ми сълзи от безсилна ярост. Капитан Уеда ме гледа леко озадачен.

— Много интересно — заключава той. — Трябва да сравня думите ви с изявленията на японските комунисти. Ще поискам чрез

военната полиция да ми изпратят от Токио протоколи от техни разпити.

Познавам този негов озадачен поглед. Когато ме карат да гледам как изтезават други затворници, наблюдавам него, не тях. Тогава откривам същия поглед в очите му. Прилича на хирург, който търпеливо изпитва най-дълбоките тайни на човешкото тяло. Това безлично любопитство превръща Уеда в най-жестокия мъчител, далеч по-отвратителен от бруталните глупави военни полицаи. Същият този озадачен поглед се четеше в очите му и по-късно, когато го обесихме. Мен избраха да надяна примката на шията му, както стоеше там, под дървото. Само дясната му ръка бе вързана зад гърба, лявата бе счупена от други бивши затворници, които го бяха пребили със собствената му палка. Когато нашият лекар предложи да намести ръката му, той каза:

— Оставете. Нали ще ме бесите за врата, не за ръката.

Бившите затворници стоят смълчани в кръг под дървото около нас двамата. Усещат тайнствената връзка между убиеца и жертвата. Нахлузвам примката на врата му и Уеда изрича последните си думи:

— Моля ви, проверете онова, което ви казах за зен. Книгите ми останаха в Япония и може грешно да съм цитирал.

При разпитите на други военнопръстъпници един японски лейтенант, който познавал езекутирания Уеда отпреди години, още от Япония, ми каза, че капитанът посещавал някакъв зен учител в Киото. Напреднал доста, но накрая учителят го изгонил, защото Уеда не успял да разреши последната задача: „Снегът по върха на Фуджи се топи.“ И аз не мога да я разтълкувам. Върхът на Фуджи е покрит с вечен сняг, който никога не се топи. Често се питам дали това не е погрешен цитат. Защото капитан Уеда е жив някъде в мен. Съзнанието ми завинаги е изгорено от нажежените жезла и парещия му камшик. Със собствените си ръце нахлузих примката на врата му и го оставих да виси, докато издъхна. Но не успях да го убия.

Учителят го изгонил, но мен никой не може да изгони. Защото се намирам на върха, сред вечния сняг, и съм недосегаем. Снегът е бял, нетрепкащият въздух — син. Това е съвършен, застинал свят. Скрежът пречиства ума и аз съм неотделима частица от този свят на безвремие и белота.

Внезапно отгоре ми плисва ослепителна светлина. Толкова е силна, че всеки миг ще раздроби съзнанието ми, ще пръсне черепа ми

на безчет късчета и те ще отлетят в необятното празно пространство. Нахлуващият в дробовете ми въздух ще ги разкъса. Уеда, този безпощаден сатана, вдига хавлиените кърпи от лицето ми и ме извлича обратно в живота. Чувам гласа му, той... Не, не е неговият глас. Въпреки това думите долитат отвисоко, също както когато седеше над мен, приведен на железния си стол.

— Диша. Жалко. Трябваше да навия одеялото около главата му. По-здраво...

Друг глас произнася на мелодичен арабски:

— Кажи: Слава на Всевишния! Защото нямаше заповед да го убиеш. Не още.

Това е Ахмад. И пак разочарованият глас на Мохтар:

— Можехме да кажем, че е злополука.

Виждам два сини крачола съвсем до главата ми. Виждам ги през лека червеникава мъгла, но те са си там. Виждам и чифт жълтеникави обувки, малки и остри. Отново затварям подутите си клепачи. Светлината ми причинява болка. Всяка частица от тялото ме боли.

— Още е в безсъзнание — казва Ахмад. — Дано не съм го халосал прекалено силно с тоягата. Ако е получил сътресение на мозъка, Фигел няма да може да го разпита.

Изведнъж цялата болка се съсредоточава отстрани. Оттам се разпростира из цялото ми тяло.

— Недей! — рязко прозвучава гласът на Ахмад. — Ако му счупиш ребро навътре, може да умре. Първо трябва да проговори.

Да пукне, гаден копой!

Фигел разследва, той трябва да реши.

— Оная повлекана рече, че му предложила да спи с нея, а той отказал. И това ако не доказва, че е полицейско куче! — чува се гръмка оригня. — Тази консерва от пържен ориз си беше чиста отрова. Не издържам вече на студа и влагата. Ще запаля печката.

Отново става съвсем тъмно. Вече съм настигнал времето и умът ми се поизбистря. Лежа на гладък дъсчен под. Таванът, към който гледам, също е дървен. Направен е от поизметнати талпи, боядисани в тъмнокафяво. Затварям очи и отново премислям откъслечния разговор, който чух. Сякаш такава ми е ориста — да ме подлагат на мъчения заради глупави недоразумения. Японската военна полиция ме взе за агент от разузнаването, тези пък ме мислят за таен полицай.

Безкрайно внимателно отмествам глава с няколко милиметра. Болката отново започва да пулсира, този път към тила. Там ме е ударил Ахмад. Отварям очи. В тъмната махагонова ламперия на стената отсреща има кръгло прозорче с медна рамка. Вече знам къде се намирам: в корабно помещение. Само че корабът е неподвижен, няма нито плисък на вълни, нито клатене. Това е „Джибути“, нали говореха за него. Сигурно е изтеглен настрани, някъде до Източния кей. Мъртвешка тишина. И люкът е тъмен.

Каютата изглежда просторна, а аз, здраво вързан, дежа в ъгъла. До рамото си виждам на купчина дебело сиво одеяло. Проточвам врат и виждам по-нататък врата. Шлиферът и черната ми филцова шапка висят на елегантна медна окачалка. Няма да останат никакви дири. Овързан съм с тънки гладки въжета. Майсторска работа, старателно изпитана от Фигел, Ахмад и Мохтар. А също и от Евелин.

Миризмата на катран и прясна боя се смесва с аромата на египетски цигари. Чувам поскърцването на плетен стол, после гласа на Мохтар:

— Фигел трябва да разбере от това неверническо псе дали е казало и на други за „Абел“ 53, преди да започне да се навърта около нас и да разпитва оная кучка.

— Вече няма значение. Там остана само жената, а тя няма да проговори. Фигел каза, че никой не знае за къщичката. Тук сме в безопасност.

Ахмад млъква. Още сме в Амстердам, но не на „Джибути“, а на корабче къща. Сигурно е закотвено в някой канал из тихите квартали, може би недалеч от пристанището. Когато Ахмад заговаря отново, имам чувството, че внимателно подбира думите си.

— Мохтар, сега си спомням, че те чух да споменавах на Фигел за плаваща къща. Ако не се лъжа, онзи ден. Тогава не обърнах особено внимание. Реших, че не съм разбрал добре, понеже английският ти е ужасен. А сега се чудя, че с Фигел още онзи ден приказвахте за това място. Значи още преди жената да ни предупреди, че се е появил шпионин, и преди Фигел да ни каже, че има тук корабче, идеално място за разпит на шпионин.

Настава продължително мълчание. Иска ми се да продължат, защото разговорът ме разсейва от засилващите се болки на обездвижването. Помещението вече се затопля и въжетата все по-

дълбоко се врязват в китките и глезените ми. Неочаквано Мохтар заговаря с неизменния си кисел тон.

— Не си спомням по какъв повод Фигел ми спомена за корабчето.

— Аз пък си мислех — все така внимателно изрича Ахмад, — че разговарям с Фигел само за най-нужното. Явно съм се лъгал.

Мохтар не реагира. След малко казва:

— Нямам вяра на Михаил. Той не е от хората на шейха. Фигел го намери в парижката измет. Много пита и това не ми харесва. Освен това каза, че не е намерил нищо в стаята на студента. А не може да не е имало нещо. Иначе това полицейско куче нямаше да ходи там.

Фигел вярва на Михаил. Щом Михаил казва, че не е имало нищо, значи е така.

— Ами ако жената се е раздрънкала пред студента?

— Студентът е едно глупаво момче и не влиза в сметката. Фигел го завел на бар, нахранил го и го напил, после го оставил да зяпа програмата пиян-залян. Жената каза, че иначе никога не пиел — Ахмад млъква и след малко продължава: — Фигел закъснява. Минава полунощ.

Значи съм бил в безсъзнание няколко часа. От мига, в който сложих ръка върху дървените къдрици на Янус от витата стълба на улица „Абел“ 53. А сега вече започва нов ден, двайсет и девети февруари. Допълнителният ден на високосна година. След като са ме зашеметили, са ме довели на корабче къща хубавичко овързан. Сега всеки момент ще започне разпит с всичките му подробности. И не някъде далеч, а в Амстердам. „В Амстердам никога нищо не се случва“ — често се оплаква моят приятел журналист.

Протягам още малко врат. Ахмад се е отпуснал в плетения стол. Пред него има ниска масичка за цигари в мавритански стил: меден поднос върху абаносова поставка. Мохтар вероятно седи от другата страна, но не го виждам. На стената виси цветен пейзаж в позлатена рамка. Доколкото мога да го различа, е изглед от амстердамското пристанище.

— Защо Фигел позволява на жената да спи с онзи окаян студент? — запитва Ахмад. В гласа му се долавя раздражение. — Беден и опърпан. Носи по два чифта очила, не знае какво е гребен. А и английският му е отвратителен. Също като твоя, Мохтар.

— Жените се водят по плътта си — презрително отговаря Мохтар. При това вместо плът казва друга вулгарна дума.

Ахмад го поглежда с горчивина.

— Веднъж един стар мъдър човек ми каза — изрича той отмерено, — че е изброил в литературния ни език четирийсет и девет буквални и картинни думи за онова, което назова. А ти, Мохтар, май не знаеш друго, освен този модерен цинизъм, който хлапетиите дращят по стените.

— Говоря, както са ме учили — рязко отвърща Мохтар.

— Проститутките и доносниците, които са те отгледали.

Настава мъртва тишина. Очаквам да се разрази жестока разпра. Но когато Мохтар заговаря, гласът му звучи равнодушно:

— Налага се да преглътна обидите ти, Ахмад, защото шейхът те определи за мой шеф, също както и ти преглътна хокането от Фигел заради разправията с жената на улицата снощи — Ахмад не реагира на забележката и Мохтар продължава: — Чудя се защо му е на шейха да наема човек с еврейска жилка?

Ахмад изправя рамене.

— Фигел не е евреин — възразява той.

— Не казвам, че Фигел е евреин. Казах, че е от еврейско потекло. Знам го. Подушвам ги навред.

— Мохтар, ти си глупак. Фигел е бил издигнат член на нацистката партия. Нацистите подушваха евреите по-добре от теб и именно него са го накарали да работи върху великия план за унищожаването на евреите. Когато войната свърши, Фигел успял да избяга от Германия. Шейхът му уреди ливански паспорт и му помогна да се установи в Бейрут. Наш дълг е да помагаме, с каквото можем на победените нацисти, защото те искаха да ни помогнат на нас, египтяните, да се отърсим от игото на белите империалисти и техните блюдолизци, продажните паши. Шейхът нареди Фигел да дойде с нас, защото има много стари приятели из цяла Германия. Както сам се увери, той много ни помогна при покупките и продажбите и при прибирането на стоката. А и не бих си позволил да кажа нещо лошо за човек, избран от шейха за шеф, Мохтар. Шейхът е великодушен, както подобава на Божи избраник. Но не търпи да му се месят в делата. Най-малкото ти.

— Е, то се знае, Фигел е умен мъж — бързо изрича Мохтар. — И не е непрекъснато пиан, както повечето безверници. Но седне ли да пие, пие много и тогава не можеш му затвори устата. Това ме ядосва.

Ахмад изважда позлатената си табакера и запалва цигара.

— Фигел никога не се напива пред хора — тихо изрича той. — И никога не приказва по делови въпроси, дори да е пиан като талпа. Говори единствено за жена си, и то все една и съща история. Как навремето се залюбили някъде из Полша и...

— Къде е Полша? — пита Мохтар.

— Полша е държава на изток от Германия. Не ме прекъсвай. Били любовници, разказва Фигел, но се разделили. След войната пак я срещнал случайно, когато бягал от враговете на нацистите, и тя му помогнала да се скрие. Заминали за Египет и се оженили в Кайро. Настанил я в хубава голяма къща в Бейрут и оттогава за него няма друга жена, което ми се вижда много чудно. Напие ли се, винаги ми показва снимката ѝ, носи я в портфейла си. А тя не само че е стара и грозна, ами и не му е родила дете.

— Ахмад, нещо си доста разговорлив тази вечер — отбелязва Мохтар.

Ахмад загасва цигарата си.

— Заради глупавото ти подмятане за Фигел — равнодушно изрича Ахмад. — Исках да ти покажа, че грешиш, за да нямаме разногласия помежду си.

Ахмад се отпуска назад в стола с непроницаемо изражение. Очите му придобиват безучастния поглед на ориенталците, когато решат да се отдадат на вътрешната си инерция, напълно изключвайки съзнанието.

— Писано е в Книгата на книгите, в Единствената книга, че Бог на ничия душа не налага бреме по-тежко, отколкото тя може да понесе. Но ясно е, че това ни най-малко не ни освобождава от дълга постоянно да се стараем. А имам известни съмнения, доколко изпълних моя дълг през последните три седмици. Трябваше да се допитам до шейха за моя въпрос, преди да напуснем Кайро.

Пътуването през езичнически земи не е благоприятно време за спокоен размисъл по нравствени въпроси, при това няма с кого да споделя тревогите си. То се знае, Мохтар не влиза в сметката, защото не само е необразован, а и спазва крайно повърхностно религиозните

си задължения. Пък и напоследък все по-често изпада в мрачни настроения. Познавам този втрещен поглед, който отправя към окаяния полицейски шпионин в ъгъла. Гледа навъсено, в очите му се четат напрегнато очакване. По същия начин гледаше, преди да убие оня копт във вътрешната стая на двореца на шейха. И коптът беше в ъгъл, само че стоеше прав и не беше вързан. Въпреки това в очите му припламна унизителен страх, когато Мохтар тръгна към него. С обичайния си неприязнен тон Мохтар каза:

— Шейхът ми нареди да ти кажа, че няма лошо чувство към теб.

Помня огромното недоверчиво облекчение, което се изписа върху лицето на копта. В същия миг Мохтар бръкна в десния си джоб и го наръга с дългия си тънък нож в корема. После с дивашки жест рязко дръпна ножа нагоре и направи огромен разрез. Коптът се свлече на пода, стиснал отворения си стомах.

Коптът беше неверник, беше излъгал шейха и напълно заслужаваше да умре. И все пак това бе мерзка, грозна смърт. За да прикрия погнусата си, заговорих Мохтар с усмивка:

— Мохтар, ако някой ден ти наредят да убиеш мен, не го прави по този начин.

Мохтар сви рамене. Все му е едно. Понякога ми се струва, че не е напълно с ума си.

На излизане от вътрешната стая си помислих, че шейхът, който е толкова великодушен, можеше поне да даде възможност на копта да си каже молитвата. Нямаше да се учудя, ако Мохтар сам си бе измислил от името на шейха последната заръка.

— Защо му каза онова, преди да го наръгаш? — питам аз.

— Защото така ми нареди шейхът — равнодушно отговаря Мохтар. — Искаше коптът да издъхне с Божия мир в душата си.

Отговорът преустановява глупавите ми съмнения. Шейхът е праведен, но и милостив, защото е Божи човек. Знае наизуст Великата книга от начало до край и когато зарецитира от нея, полегнал на дивана си пред отворения прозорец, хората по улицата се спират и почтително слушат. Защото въпреки напредналата възраст, когато шейхът зарецитира Писанието, златният му глас затрептява с крайното смирение на безостатъчно вярващ. За нас, слугите му, е неизказано щастие да му служим ден и нощ, да слушаме словата му, защото това са словата на мъдростта.

Великият и всемогъщ Бог е благословил шейха с огромно богатство и власт, дворецът му в Кайро е с десетки зали и дворове. И въпреки това личният му живот е образец на себеотричане и простота и дните му минават с неизменните пет молитви в отредения час, както и трябва да бъде. След като приключи с поста, подир сутрешната молитва в залата за аудиенции се трупат посетители. Минават покрай канцеларията ми, но аз не присъствам на сутрешния прием, защото предобед е дежурен колегата ми Мохамад. Зървам бележити мъже на родината, доверени съветници на президента ни, Бог да го благослови, задето ни отърва от краля и продажните му паши и задето срази еврейските орди, когато се опитаха да нахлуят в страната ни. Идват и пратеници от Сирия и Саудитска Арабия, от Йемен и от Багдад. Шейхът ги изслушва търпеливо и на всеки милостиво дава съвет. Все едно дали става въпрос за религиозен въпрос, за политика, промишленост, търговия или земеделие.

Следобед приема чуждестранни посетители и тогава аз съм дежурен. Всички седим в полукръг пред дивана на шейха и аз превеждам, а младшите секретари водят протокол. Защото аз съм устата на шейха, опре ли до езиците на неверниците, както покойният ми баща Хасан ал Бадави преди мен. И Мохтар присъства, защото той е мечът на шейха.

— Опитвай се да спечелиш събеседниците си със сладките слова на разума — каза веднъж шейхът, — но упорстват ли в грешките си, извърщат ли очи от светлината, тогава ги мачкай, както би смачкал бълха, намъкнала се в постелята ти.

Търпя Мохтар, защото в крайна сметка недостатъците му са и негови достойнства. В детството си сред бордеите се е научил съвършено да си служи с ножа и връвта за удушване. А след като постъпи на служба при шейха, овладя и пистолета — с лявата ръка. В десния си джоб държи ножа и връвта, пистолета носи в левия. Ножът и връвта не вдигат шум, затова първо прибягва до тях.

Ето и сега пъхва ръка в десния си джоб. Дали ще убие шпионина без заповед от Фигел? Не, Мохтар не е толкова глупав. Изважда от джоба си табакерата. Май съм станал нервен. Мислите ми ме връщат към деня, когато потеглихме от Кайро преди три седмици. Вече от половин час стоях при шейха, когато той прати да повикат Фигел и Мохтар.

— Ахмад — каза ми той тогава, — ти ще бъдеш устата ми, както винаги. Фигел ще ти бъде съветник, а Мохтар — щит. Ако има нови наставления, ще ти ги предаде Фигел, защото с него имам хора за връзка из всички онези невернически земи на север.

Нещо ми хрумва и се обръщам към Мохтар:

— Да не би Фигел да ти е казал да убиеш шпионина?

Мохтар навъсено оглежда вързания нещастник в ъгъла. После се обръща отново към мен и поклаща глава. Глупаво беше да го питам. Кога би могъл да се свърже с Кайро? Трябва да се овладее, напоследък съм нещо нервен. Да не би Кайро вече да ми липсва? Или може би е заради отношението на Мохтар, което през последните дни някак едва доловимо се промени? Странно, преди успях да разчитам като на книга вулгарните му дребнави мисли.

— Поне едно ѝ е хубавото на тая скапана плаваща барака — отбелязва Мохтар. — Това е идеално място да се отървеш от труп.

— Защо?

— Защото под ей онова килимче в ъгъла има капак. Докато ти връзваше шпионина, аз го открийх.

— Приказваш безсмислици, Мохтар. Ако отвориш капака на дъното, водата веднага ще нахлуе. Дори и ти би трябвало да го съобразиш.

Мохтар ме поглежда злобно.

— Плаващите къщи са с плитък трюм — сопва се той. — Връзваш нещо тежко за тялото и го пускаш в трюма. В кила има отвор, който се вдига отгоре. Проста работа. А под кила е към метър и двайсет вода и после дебел слой тиня и кал.

— Ами ако преместят корабчето?

— Тая черупка няма да я пипнат поне една година. Фигел ми каза.

Учудва ме колко много знае Мохтар за тази плаваща къща. Може би тя прилича на нашите в Кайро?

— Радвам се, че този кораб има поне едно преимущество — отбелязвам аз. — Иначе си е една барака. Като си помислиш само за нашите покрай бреговете на свещения Нил! Същински изискани плаващи палати.

— Ама ти наистина по-далече от носа си не виждаш, Ахмад. Не си бил в Кайро някакви си три седмици и вече не мислиш за друго.

— Слугата се чувства щастлив единствено в дома на господаря си — студено отвръщам аз.

Само че съм някак неспокоен. Сякаш мислите ми ме връщат не точно към двореца на шейха, а по-скоро към собствения ми дом в източното крило. Още един признак, че съм неспокоен, защото е непристойно да копнееш по собствената си съпруга, дори и само в мислите си. За жена ми я избра шейхът и тя ми подхожда. Скромна е и е пестовна домакиня. Роди ми и син, хубав и умен. Нервността ми е единственото обяснение и за неочакваното влечение към онази танцьорка, Евелин. В Хамбург си поръчах бяла жена, но не спах с нея, защото миришеше на прокиснало мляко. В Париж намерих алжирка, но тя излезе тъпа и непохватна, а и ужасно ме дразнеше разваленият ѝ арабски. А тази Евелин е тъмнокоса като нашите ясени, очите ѝ са големи и черни дори без грим, кожата ѝ е гладка и бяла. Веднъж в Александрия спах с една гъркиня. Приличаше на Евелин, но не ми достави удоволствие. Да, сега, като си спомних гъркинята, разбрах защо пожелах холандката. Гъркинята беше покорна, а това момиче има пламенен независим дух подобно на някои арабки в Бадави, откъдето е родът ми. Като ѝ казах, че вечерта искам да спя с нея, тя ме зашлеви. И шпионинът ни видя. Трябва да отдам дължимото на Мохтар, задето запази самообладание. Тръшна шпионина в несвяст и успяхме да се вмъкнем в къщата тъкмо преди да се появят полицайте. Животът в тези северни страни наистина е ужасно сложен. В Кайро на никой полицай няма да му хрумне да закача приближен на шейх Абдулах. Унизително беше. Особено обидно ми стана, когато тази жена ме поздрави равнодушно след това и каза да не съм се притеснявал.

Равнодушието ѝ бе по-мъчително за мен и от хокането, което трябваше да изтърпя от Фигел. Него трябваше да изслушам, защото беше прав. Той е сдържан мъж и знае порядките по света. Докато водехме сложните преговори в Италия, Франция и Германия за покупко-продажбите за шейха, Фигел често намираше точната дума в подходящия момент и с това везните натежаваха в наша полза. Но не ми харесва лекотата, с която прие Михаил да се присъедини към нас, докато бяхме в Париж. Възможно ли е след всичко, което ние, арабите, сме направили за него, Фигел все още да предпочита компанията на бели от неговата си вяра? Стържещият глас на Мохтар прекъсва размислите ми.

— Лошото е — казва той, помръдвайки неспокойно на стола си, — че трябва да вържа нещо тежко за трупа. А не виждам какво.

— Тук не може да няма резервна верига за котвата — припряно изричам аз. — Ще използваш нея!

— Вярно — умислено казва Мохтар, — с котвена верига може и да стане. Да, да, ще свърши чудесна работа.

След като разрешихме глупавите тревоги на този вулгарен дребосък, вече мога отново да се отдам на мислите си за Кайро. Отново се връщам към последния ден, преди да тръгнем за летището. Рано сутринта подреждах стари папки с книжа в сводестата си малка канцелария. На дъното на една купчина покрити с прах, вече невалидни договори от времето, когато покойният ми баща бе личен секретар на шейха, намерих един документ, написан с безукорния равен почерк на самия шейх. В него ставаше дума за абсолютно невероятни, чудовищни неща. Документът удостоверяваше, че сам той, шейхът, чрез ливански посредник е продал огромни територии от Палестина на проклетите евреи и така е спомогнал за създаването на така наречената им държава върху земи, откраднати от нашите братя араби.

Напълно объркан хукнах на горния етаж в салона, където прислужникът Исмаил приготвяше кафе за посетителите, които всеки момент щяха да пристигнат. С трепереци ръце подадох документа на шейха. Той го погледна бегло и веднага нареди тихо на Исмаил:

— Можеш да се оттеглиш, синко. Кажете на гостите да поизчакат в задната стая — после се обърна към мен: — Налей ми чашка кафе, Ахмад, на моите години умът залянява и има нужда от тази уханна ободряваща напитка — пое чашата, усмихна ми се тъжно и каза, наричайки ме топло по бащино име: — Сине Хасанов, от теб тайни нямам и сега ще чуеш нещо, което никой не е чувал. Когато евреите започнаха безчестния си заговор в Палестина, събратята араби се стъписаха и белите империалисти се възползваха от нашето объркване, за да ни навредят и да унижат нас, арабите, както винаги са правели. Тогава от свещения Йерусалим^[1], от Бейрут, от Дамаск при мен дойдоха пратеници и вестите им дълбоко ме разгневиха. Исках да смажа злостния еврейски план още в зародиш, за да попреча на евреите от цял свят да се съберат на едно място. Но тогава Бог в безграничната си милост ме дари с прозрение чрез стиха: „Твоят

Господар ще събере враговете ти на едно място, за да можеш до един и векови да ги затриеш“ — шейхът въздъхна дълбоко и продължи: — Няма да ти говоря за бъдещето, сине Хасанов, защото бъдещето е в ръцете на Всемиловичия, а Той знае най-добре — и цитира сурата за слона, в която се казва: „Не видя ли, че твоят Господ порази онези, които вървяха със слона^[2]? Не разби ли той на пух и прах коварните им помисли?“ — и след като изрече цитата от Книгата, сгъна листа и ми го подаде с думите: — Този документ се е запазил поради злощастно недоглеждане, което ти сега ще поправиш — и посочи сребърния мангал, на който Исмаил му приготвяше наргилето.

Положих документа върху живите въглени и заедно с виещия се и чезнещ дим се изпариха и всичките ми неоснователни съмнения. С дълбок поклон благодарих на господаря, задето тъй великодушно посрещна непростимата грешка на покойния ми баща. В този миг погледът ми падна върху кожените му сандали на пода пред дивана. В знак на смирената си благодарност казах:

— Позволете на вашия слуга, като простите дързостта му, да ви предложи нови сандали. Тези са стари и износени и може да наранят нозете ви.

Шейхът обаче вдигна ръка и рече:

— Не, Ахмад, макар и стари, тези сандали все още ми служат. На истинно вярващия му приляга пестеливост и аз никога не изхвърлям онова, което все още върши работа. Едва когато престане да бъде полезно, се отказвам, при това с дълбоко съжаление, задето се разделям с нещо, което години наред ми е служило вярно — той отпи глътка кафе и неочаквано ме запитва: — Колко слуги има в скромния ми дом, Ахмад?

Преброих наум и отговорих:

— Към седемдесет, дано Всемиловичият удължи дните ви.

Той кимна сериозно и продължи:

— Те са все верни хора, Ахмад. Но само на одного имам вяра и само на него се доверявам изцяло. Затова и теб назначих на мястото на покойния Хасан ал Бадави, баща ти, да дари Бог с мир душата му — тези думи ме покъртиха. Понечих да кажа нещо, но шейхът вдигна пак ръка и продължи: — Затова, сине Хасанов, ще те натоваря теб с една важна задача, тънка и опасна едновременно. Ще заминеш за северните страни да сключиш от мое име някои сделки, за които ще ти разкажа

след малко. Засега искам само да те предупредя, че тези сделки трябва да останат пълна тайна. Ако властите в онези страни научат, за пореден път ще използват случая да ни напакостят и да унижат нас, арабите. Освен това там има хора, които ми се противопоставят, и нищо чудно да се опитат да провалят работата. Ти си блестящ в чуждите езици, но не си се сблъсквал със законите и нравите в онези земи на невежество и неверие. Затова реших да ти назнача един способен помощник и един надежден телохранител — шейхът плесна с ръце и когато Исмаил се появи, му нареди да повика Фигел и Мохтар.

Още същата вечер тримата отлетяхме със самолет за Рим. За три седмици успешно изпълнихме задачата и утре ще отплаваме за родината с кораба „Джибути“. Тъжно ми е и казвам на Мохтар:

— Ще ми се вече да сме си в Кайро, Мохтар.

Мохтар пак се е вторачил в пленника. Обръща глава към мен и изрича с обичайния си монотонен глас:

— Ахмад, ти няма да отплаваш за Кайро.

Трябва да кажа нещо, каквото и да е, само и само да разбере, че съм съвършено спокоен. Но не намирам точните думи, трябва ми време, трябва ми време да помисля. И в същия този миг осъзнавам, че време за мислене не ми е нужно. Защото мисълта, че повече никога няма да видя Кайро, през цялото време се е спотайвала някъде дълбоко в съзнанието ми. Знаех го, но не исках да си призная, че го знам. Но каквото и да е, недостойното ми самосъжаление на часа е заличено от топлия плам на неизмеримо удовлетворение. Важната задача, която ми бе поверена, е безспорен знак за признание. Неунищоженият от баща ми документ ми разкри нещо, което не ми е било дадено да знам, а това, естествено, налага да бъде премахнат. Но вместо да ме премахне на часа, шейхът ми предостави отсрочка, за да ми позволи да изкупя небрежността на моя покоен баща, като изпълня тази трудна задача. И понеже задачата е успешно изпълнена, заслугата на сина заличава бащината простъпка. Нищо няма да помрачава спомените на шейха за бащата и сина Ал Бадави. Той ще знае, че и двамата сме му отдали докрай ограничените си способности, че сме му служили вярно и предано като собствените му сандали. А това, че шейхът ме възнагради с тази последна милост, доказва, че според него сандалите са му служили добре. Единственото, от което слугата има нужда, е да знае, че службата му е била добра. Делата на господаря му не са негова

работа. Не подобава на човек като мен да разсъждава върху сделките на шейха с евреите. Единственият съдник е всемилостивият Бог, защото Той знае най-добре.

Ставам и изричам задължителното в подобен случай:

— Наистина на Всемилостивия принадлежим и наистина при Него всички се завръщаме.

Скръствам ръце и поглеждам Мохтар отвисоко. Само че той, жалкият уличник, не може да придаде подобаващото на този тържествен момент достойнство. Върти се на стола по неговия си отвратителен навик и избягва погледа ми.

— С пистолета ли? — питам. Мохтар кимва.

— Тук и сега?

Той пак кимва, без да вдига очи. При мисълта за студената тиня и калта на дъното отдолу ме побиват ледени тръпки. Пред очите ми са топлите сини вълни на Средиземно море. Иска ми се да е на кораба, за да виждам скъпия роден бряг. Но нищо не може да се направи, писано било да е тук. Преди да кажа на Мохтар да побърза и да свършва, той вдига поглед.

— Страхувах се от този миг — навъсено измрънква той — през всичките три седмици — за мое удивление белязвам боязън в големите му очи. — Ахмад, защо не успяхме да се сбlijим? Живяхме в една и съща къща, служихме на един и същ господар. Ти никога не си ме харесвал. Но аз не можех да бъда друг. Защото от край време ти завиждам. А не исках да разбереш, че ти се възхищавам заради мъжествеността и силата ти. Като те гледах, си представях как препускаме през пустинята рамо до рамо в нощния хлад под звездното небе, когато...

— Мохтар — с погнуса го прекъсвам, — пак си чел долнопробни романчета. Какво знаеш ти за пустинята? Ти, дете си отрасъл в бордеите на Порт Саид?

— Да, Ахмад, там съм отрасъл. Но имах един приятел, строен моряк от Оман. Често седяхме нощем на кея и той ми разказваше за някогашния си живот в пустинята. Може и да ме е лъгал, но и така да е, разказите му бяха като приказка. Говореше за арабски рицари, които препускат през пустинята, размахали мечове като във филмите. Онзи строен моряк имаше твоята широка крачка, Ахмад, и твоите жилави бедра. Бедра на ездач.

Виждам, че наистина е искрен, и решавам да му кажа:

— Мохтар, ще ти обясня защо не можехме да бъдем приятели. Ще ти го обясня, като ти разкажа нещо, което се случи една нощ преди около година. Сигурно си спомняш жегите него лято. Дори в градината върху покрива на двореца на шейха беше горещо и душно, дори и водата на фонтаните в предния двор не беше студена. Веднъж излязох през главната врата да се поразходя по кея на Нил. Тогава една млада жена, която клечеше до зида, стана и пристъпи към мен. Беше облечена като проститутка, по китките и глезените ѝ имаше гривни и беше толкова дребничка и крехка, че приличаше на момче. Не каза и дума, но огромните ѝ очи блестяха над фереджетото, покрило долната част от лицето ѝ. Беше много красива, Мохтар, толкова красива, че ми мина през ум да я обладая.

Мохтар става.

— И защо не го направи? — пита той с изопнато от напрежение лице.

— Защото внезапно си спомних какво се крие зад тези видими съблазни. Само една долна сплетническа душица.

Мохтар бавно кима.

— Сигурно си бил прав, Ахмад. Снощи наистина ме беше страшно яд на теб, но сега не ме е яд. Нали казваш, че е била красива. Така ще има нещо приятно, за което да си мисля, когато ми докривее. Не знаеш, Ахмад, колко ми е криво понякога. Ти си образован мъж, можеш да си мислиш за разни неща, когато ти е терсене. А на мен просто ми е гадно. И никога не ми е било по-гадно, отколкото сега.

Той прави крачка към мен и посяга към десния си джоб. В този миг се сещам:

— Какво ще стане с жена ми?

— Нали ти казах, че е красива — изръмжава Мохтар. — Тя е собственост на шейха, както и синът ти. Първокачествена стока.

Стоя като треснат, втрънен в блестящите му очи. Ръката му се плъзва в десния джоб, ударът в корема ми е толкова силен, че политам назад. А каза... той каза, че няма...

[1] Йерусалим е свещен град за мюсюлманите, защото се смята, че оттам пророкът Мохамед се е възнесъл на небето. — Б.авт. ↑

[2] „Главата за слона“ е 105-а сура от Корана. Става дума за нападение на етиопците срещу Мека през 570 г., отблъснато благодарение на чудо. — Б.авт. ↑

ФОЙЕРВЕРКИ НА КАНАЛА

При вида на разпраното тяло стомахът ми се свива на топка. Надигам глава от пода в неистов опит да се отърва от киселия бълвоч в устата ми, който почти ме задушава. Сълзи премрежват погледа ми.

Следва силен ритник в раменете и главата ми отново се стоварва върху пода. Отварям смъдящи очи наполовина и виждам изкривеното лице на Мохтар точно над моето. От движещите се устни тече слюнка, като че ли плаче и се смее едновременно.

— Убивам те, мръсна свиньо! Аз... — и се задавя.

Кракът му отново замахва, но се разминава на сантиметри с главата ми. Успявам да се претърколя в отчаян опит да избегна остриите му кафяви обувки. Главата ми глухо се блъска о стената, ударът ме замайва.

— Какво става? Недей, Мохтар!

Гласът на Фигел. Изтрещява оглушителен гръм. Сетне втори.

Настъпва мъртвешка тишина. Толкова дълбока, че напълно замаян почвам да се питам дали от двата изстрела, прокълнители в затвореното пространство на каютата, не съм оглушал. Лежа, без да помръдна, притиснал лице о гладката дървена ламперия.

Не знам след колко време чувам един глас да измърморва нещо. После долавям няколко думи.

— О, по дяволите! — това е Мигел.

Искам да извикам, но от устните ми се изтръгва само неразчленимо пелтечене. Явно Мигел ме е забелязал. Чувам леките му стъпки, после една голяма кафява обувка ме преобръща.

— Я, че ти жив ли си бил? — навъсено установява той. Пак ми се повдига.

— Изправи ме да седна! — едва събирам дъх да изрека. Хваща ме за яката, повлича ме по пода към стола на Ахмад и нехайно ме стоварва на него. Всяка кост и мускул по тялото ме болят, а възетата са се впили в китките и глезените ми. Въпреки това изпитвам огромно облекчение, че най-сетне отново съм изправен.

Мигел застава пред мен. Дебелият му балтон виси разкопчан и изпод него се вижда чудесният му костюм от туид, все така безупречен. Само че сега лицето му е бяло като тебешир, по челото му блестят дребни капчици пот. Бръква в джобчето на жилетката си и изважда малка плоска алуминиева кутийка. С треперещи пръсти пъхва едно зелено хапче в устата си. После ме оглежда от глава до пети и по лицето му бавно се разлива широка усмивка.

— Господи, ама ти наистина изглеждаш ужасно! — развеселен установява той. Вади носната кърпичка от горния ми джоб, избърсва бузите и брадичката ми и я захвърля на пода. — Зле си — повтаря той. — И все пак си по-добре от твоите трима приятели.

Отстъпва встрани. Бързо отмествам поглед от Ахмад, проснат на пода сред локва кръв. Мохтар на пръв поглед е спокоен. Седи на пода с опрян на стената гръб и прострени напред крака. Синият му панталон е с все тъй идеален ръб, само главата му е клюмнала над дясното рамо и тънка струйка кръв бавно тече от дупката под лявото му око. До лявата му ръка лежи малък пистолет. Фигел не се вижда.

— Къде е Фигел? — питам аз. Мигел безмълвно сочи вляво от мен. Извърщам глава и виждам Фигел. Прострян е на пода, единият му крак е опънат, другият е свит към големия корем. Ръцете му са разперени встрани, сякаш се е опитал да омекоти падането си като джудистите. В дясната ръка стиска тежък автоматичен пистолет. Едрото му бледо лице изглежда спокойно, но шията и гърдите му са целите в кръв.

Мигел запалва египетска цигара. С наслада вдъхвам аромата ѝ. Мигел почиства лицето ми и вече не усещам толкова собствената си воня, но от жестоката миризма на кръв и бездимен барут пак ми призлява. Мигел сочи към Фигел и казва с горчивина:

— Този дебелак обеща да ме прекара жив и здрав до Египет. А да вземе да го гръмне някакъв загубен негър! Дали ще може да ми помогне поне с малко джобни пари...

Коленичи до трупа и разтваря с два пръста предниците на палтото на Фигел.

— Не може ли първо да ме отвържеш? — питам предпазливо. Поглежда ме през рамо.

— Ти, старче, се радвай, че още мърдаш — студено заявява той.

Наблюдавам как ловко претърсва джобовете на убития. Дребните и връзка ключове връща обратно, но издутия от документи и зелени американски банкноти портфейл пъха в собствения си джоб. Отваря голямата сребърна табакера и подушва дългите пури в нея.

— От най-хубавите! — промърморва. — Много успокоително ми действат.

Пуска табакерата в страничния си джоб, изправя се и започва да претърсва двамата убити араби. Затварям очи, не мога да гледам всичката тази кръв. Поскърцването на плетения стол ми подсказва, че е седнал. Отново поглеждам. Мигел съсредоточено се взира в малко черно тефтерче.

— Какво стана? — питам. Едва разпознавам собствения си глас.

Мигел вдига глава. Прибира тефтерчето в джоба си и запалва нова цигара. Оглежда ме изпитателно и едва след известно време отговаря:

— Какво стана ли? Нали виждаш? Докарах Фигел и той направо изхвърча от колата. Аз останах да паркирам оная барака. Когато влязох, всичко вече беше приключило. Фигел сигурно е влязъл тъкмо когато той дребосък е изкормвал приятеля си. Фигел не ги обича тия работи и е извадил желязото. Само че той, ситният дявол е печен главорез. Пищовчето му е било подръка и е уцелил Фигел в шията. На място. А сега ти ми кажи кой стреля пръв, Фигел или оня мангал? Аз чух двата изстрела един след друг.

— Не знам. Видях само как дребният уби другия. После започна да ме рита и аз се претърколих с лице към стената, както ме завари ти. Чух как Фигел изкрещя на дребния да не ме рита, после двата изстрела. Виж pistolетите.

— Още ли се опитваш да се правиш на старателно ченге? Я говори! И без шикалкавене!

— Първо искам чаша кафе.

— А топли кифлички и пържени яйца не искаш ли? — той става и ме зашлепява. — Говори, копеле!

От шамара главата ми отхвърква, но умът ми остава бистър. На пода под краката си усещам нещо твърдо и плоско. Изглежда обнадяващо, защото никъде не виждам ножа на Мохтар. Всичко зависи от намеренията на Мигел. Разказвам му кой съм, поне онова, което е свързано с тази история — от разправията с Евелин, на която

съм станал свидетел, та до разговора ни в нейната стая. Казвам му, че съм ги наблюдавал с Фигел само няколко мига от балкона, преди да се изкатеря до етажа на Евелин. Когато свършвам, Мигел поклаща тъжно глава.

— Ти си по-голям глупак, отколкото си мислех — заключава той мрачно. — Значи си се заплел в тая бъркотия не за да си изкараш заплатата от градската управа, както си рекох отначало, нито, за да ни изнудваш или да се включиш в далаверата, както реших по-сетне, след като чух историята от Евелин. Направил си го само от мерак по онази празноглава патка, дето си въобразява, че да си въртиш опашката, значи да танцуваш. Отгоре на всичко не може и да пее. Знам, че не си ченге, не си и мошеник, защото Фигел попровери едно — друго, след като двамата мангали те довякоха тук. Счетоводител си в универсален магазин. Боже мили, колко безкрайна е човешката глупост!

— Какво ще стане сега с жената?

— Да стане ли? Нищо, естествено. Ще ѝ се наложи да се оправя сама. Аз не търгувам с бели робини, благодаря. То е като да си пъхнеш главата в торбата за нищо пара.

— А с мен какво ще правиш?

Той ме оглежда с нескрито презрение.

— С теб ли? Ще те метна през борда. Вонис.

— А какво ще кажеш за чаша кафе преди това?

— Бива. И на мен ще ми дойде добре.

Той тъкмо се обръща, когато отново го заговарям:

— Да беше срязал въжетата, а?

В отговор следва сочна псувня и той изчезва през малка врата в дъното, която не бях забелязал. Затварям очи, защото ме дразни силната светлина от лампата на тавана.

Мигел се връща с две чаши. Едната оставя на масата, другата поднася до устните ми. Пия жадно. Чудесно е, че е сложил и мляко. После сяда, протяга дългите си крака и бавно отпива от своето горещо черно кафе. Не мога да отрека, че донякъде е внимателен. След като си изпива кафето, запалва цигара и казва:

— Реших какво ще правя с теб, старче. Колкото и тъпо и некадърно копеле да си, все може да ми влезеш в работа. Аз не съм

нито търговец на бели робини, нито убиец и не ми се ще да ме пишат за такъв. Ти ще ми бъдеш главният свидетел — той поглежда часовника си. — Сега е един. След два-три часа, преди да изчезна, ще позвъня на полицията. Ще им подметна, че тук ще намерят три трупа и един вързан нещастник, който с удоволствие ще им обясни всичко. Те ще дойдат и ти ще им кажеш истината. Най-добрата политика е винаги да казваш истината, старче. Поне на полицията.

— А каква е истината? — питам аз. Той ме поглежда подозрително.

— Момичето ни каза, че си стоплил напълно. Те, естествено, набираха жени за Близкия изток. Повечето от Италия и Франция плюс няколко страхотни сладурани от Хамбург. Канеха се да ги натоварят в Марсилия. Дали не беше от Генуа?

— Но Евелин е тук.

Той свива рамене.

— Доколкото разбрах, тя е специална поръчка. Нея трябвало да доставят в Бейрут. За нея Фигел много не приказваше. Снощи изведе приятеля ѝ, за да мога да проверя да не е оставила в квартирата му някаква улика, че заминава с Фигел. Ама как ме изпързали ти, тарикат такъв! — ухилва се той унило и добавя: — Ако не ти е минал меракът по нея, кажи ѝ да си стои в Амстердам!

— Викаш, че не си търговец на бели робини. Тогава какво общо имаш с тях?

Той става, запалва цигара и я пъхва между устните ми.

— Е — дълбокомислено изрича той, — тази част от историята ще трябва сам да допълниш, старче, ако ме разбираш добре. С Фигел се запознах случайно в Париж преди две седмици. Мен ме бяха погнали френските ченгета. На една мнителна зряла дама изведнъж ѝ щукнало нещо, изтърчала в полицията и надрънкала всякакви глупости за мен, ако не се лъжа, натопила ме за някаква си брошка. Фигел ме измъкна. Коеето си е право, този човек имаше сериозни връзки. Обеща да ме вземе със себе си в Египет, където французите не могат да ме пипнат, и да ми извади чисто нов паспорт. От мен се искаше да им бъда мюре, на него и на двамата мангали. Нищо работа, на мен флърците ми се лепят. Нищо работа, ама гадна, ако ме питаш. Ако занаятът ти е да спиш с превтасали брантии, след време го намразваш. Отрова е.

Знам защо Мохтар уби Ахмад, понеже дочух разговора им. Но ми е интересно какво ще каже Мигел за тях. Затова го питам:

— Защо дребният уби спътника си?

Мигел свива рамене.

— Не предяха заедно. Младият си мислеше, че ще тури ръка върху дела на другия от печалбата, и го пречука. Фигел ми каза, че дългият е шеф, само че аз не съм сляп, и вдянах, че е белязан за жертвен козел. Фигел и Мохтар, така се казваше дребният убиец, оставяха на него всички опасни дела — той въздиша. — А сега една сюррия подобрани парчета висят напразно в Марсилия. Или в Генуа.

— Жалко, че не знаеш къде точно — отбелязвам аз. Изплювам цигарата, защото вече пърли мустаците ми.

— Не ставай досаден, старче! Нали ти казах, това не е моят занаят. Аз работя с дами от класа, богати и самотни, за предпочитане туристки. Екскурзовод съм, разбираш ли, екстра ми е воденето, по поръчка! Всичко е законно, в повечето случаи. Но няма мога да откажа някое дребно подаръче? Няма да е учтиво. Ясно ли ти е сега защо не искам името ми да цъфне в някое списъче на Интерпол, да не говорим пък като търговец на бели робини. Това ще съсипе бизнеса ми. Та слушай сега какво ще кажеш на полицаите. Аз съм светски мъж и Фигел ме е помолил да го разведа из по-изисканите барове, нощни клубове и така нататък. Обаче съм стоплил, че той е търговец на бели робини, и когато съм те сгацил да ги броиш, съм ти разказал всичко за тях. Добави, че си падам малко срамежлив, не обичам да се вдига шум около мен. Затова не ми се дават показания и съм се омел.

— И защо да правя това за теб?

Той ме измерва с очи, наклонил русата си къдрокоса глава.

— Защото според мен си почтен човек. И защото на доброто се отвръща с добро. Аз не съм убиец. Но ако не се обадя на полицията, а те оставя тук да чакаш някой да се появи на тая плаваща барака, покрай която жива душа не минава, това няма да ми се брой за убийство, нали?

Неволно потръпвам. Но не мога да сдържа любопитството си и пак питам:

— Вярно, угризенията не са приятно нещо. Но все пак няма ли да ти е по-лесно? Излизаш си и забравяш за мен.

— Ама ти си толкова тъп, че направо се чудя как си успял да оживееш в тоя гаден свят! Много хора са ме виждали с Фигел и двамата цигани, глупако, при това къде ли не, на обществени места. След като това излезе наяве, полицаите ще си плюят на лапите. Ще показват наляво и надясно снимки, ще разпитват и така нататък. За отрицателно време ще стигнат до мен. Никога не подценявай ченгетата, приятел, те си знаят занаята.

— А като чуят моя разказ, няма да те търсят толкова. Разбрах. Сега вече ми е ясно какво целиш. Добре де, ако ме напоиш с още едно кафе, смятай, че сме се спогодили.

Той пак излиза през тясната врата. Очевидно там има кухня или килер. Връща се с кафето и сядва. Май не бърза. Може би чака нещо. Или някого. Да не би цялата тази история до такава степен да го е изкарала от равновесие, че се нуждае от компанията ми, поне за още малко? Зеленото хапче, което глътна, ми приличаше на успокоително.

— Полицаите ще питат за подробности — казвам. — Например ще искат да знаят дали Фигел и хората му са работели за своя сметка.

Лявата му вежда се повдига и Мигел се замисля.

— Според мен големият шеф е в Кайро — казва той след известно време. — Доколкото чух, трябва да е ужасен мръсник. Набъркан е в политиката, регистрира разни фирми, търгува с оръжие и с всичко, от което падат пари. Гангстерска работа. Само че то се знае, по ориенталски.

— Значи момичетата са за Кайро, така ли?

— Това не знам. Може шефът да е искал да ги продаде на някой скъп бардак. Или да ги прати на деловите си партньори като подарък за празниците. За това можеш да кажеш каквото ти дойде на ум. До него полицаите никога няма да стигнат. Такива като него дърпат конците. Също като в Щатите.

— Говориш с американски акцент. Да не би да си натурализиран американец?

— От много питане боли глава! — озъбва се той. Дръпва от цигарата и продължава по-меко: — Баща ми беше морски офицер, холандец, а майка ми е аржентинка, танцорка. Баща ми загина във войната, майка ми се ожени в Буенос Айрес за един простак, а аз тръгнах с един цирк. За няколко години изработих страхотен номер. Трапец, въже, скок от високо. Да можеше да ме видиш в розовото

трико, целия в злато! Харесваше ми, а и на публиката ѝ харесваше. Мили Боже, да знаеш само как ми се лепяха жените след представление, като мухи на мед. Истински дами. Е, после сърцето ми изигра номер и лекарите ми забраниха да стъпвам в цирка. Така се посветих на креватната акробатика. И от нея падат парици. Догодина ще имам вече достатъчно да си купя къщичка на брега и моторница. В Неапол или в Бейрут. Ще ловя риба и ще си бъда сам, представяш ли си! Да вървят по дяволите всички флърци! Няма да се оставя да опъна петалата в кревата на някоя кучка, дето си купува мъж. С това мое разхлопано сърце някой ден точно това може да ми се случи — и се засмива доста унило на шегата си. Става, закопчава балтона си и казва: — Довиждане, старче! Моли се нищо да не ми се случи. Поне докато се обадя в полицията.

Изчаквам да чуя как запалва автомобила и потегля. После се привдигам и протягам вцепенените си крака. Наистина ножът на Мохтар е под стола. Това, че Мигел не го забеляза, доказва, че е бил много неспокоен. Питам се какво точно е станало, докато лежах с лице към стената. После се захващам за работа. Знам, че ще отнеме време и няма да е лесно, но можеше и да е по-зле. Най-трудно се оказва да се смъкна от стола на пода. След няколко гърча докопвам ножа с вързаните си ръце, закрепям го някак и останалото вече е лесно. Е, доста дълбоко си порязвам пръстите на няколко места, защото е остър като бръснач. След като освобождавам ръцете си, засмуквам порязаните пръсти с уста и известно време разтривам ожулените си китки. После прерязвам въжето около глезените си.

Както седя на пода с гръб към двата трупа, проверявам джобовете си. Всичко си е там, дори малкото шишенце с драгоценните таблетки и парите в портфейла. Мъчително се изправям, добирам се криво-ляво до вратата и изваждам цигарите от джоба на шлифера. Пуши ми се, та ми се плаче, целият съм в мръсотия и пот, а и от всичката тази кръв в стаята вони непоносимо. Загасявам електрическата печка и се дотъртям до тясната врата.

Тя води към малка, но добре обзаведена кухничка с газово бойлерче над мивката. Почиствам костюма си колкото мога, измивам старателно и себе си с гореща вода и ми става малко по-добре. В шкафа откривам бутилка бира и парче сирене, които още повече ме ободряват. Накрая си правя и чаша кафе. Този път без мляко и силно.

Навън е мъртва тишина. Все още се чувствам прекалено отпаднал, за да изляза да видя къде точно се намирам. Затова оставам в кухнята, на стола с ръце на коленете. Опитвам се да преценя ситуацията. Мисля си, че капитан Уеда напразно мърмореше срещу японските зен учители, задето заменили с Фуджи китайската планина Утай. Нямам представа, как изглежда планината Утай, но Фуджи съм виждал на хиляди картини и цветни картички. Открай време върхът ѝ, загърнат във вечни снегове, кристално ясен и бял на фона на лазурното небе, ми се е струвал невероятно красив и внушителен. Но сега, след като възстанових връзката си с времето и пространството, вече не съм на онзи снежен връх в безвремието. Само че това няма особено значение, защото съм бил там и нетрепващият син въздух, и застиналата белота са още в мен, дълбоко в мен. Винаги ще ги нося в себе си, жив или мъртъв. В края на краищата капитан Уеда се оказва некадърник. Той така и не ме тласна достатъчно близо до смъртта. Само ме тласна да се изкача по склона на планината Фуджи, за да зърна за миг мразовития ѝ връх.

Сега усещам огромно превъзходство над Уеда. Сигурен съм, че ако се замисля достатъчно сериозно над последното изречение, което толкова го бе объркало, ще стигна до правилното разрешение. „Снегът по върха на Фуджи се топи.“ Замислям се, но не стигам доникъде, а от напрежението само ми се доспива. Но е ясно, че Евелин, Ахмад и Мохтар заедно направиха за мен много повече от капитан Уеда. Евелин разпали пламъка, който обгори миналото; Ахмад обезвреди настоящето, като ме халоса по главата; Мохтар ме докара съвсем близо до смъртта, като се опита да ме удуши с одеялото. И сега съм свободен.

От всички въпроси, над които размишлявах безкрай през последните години, не е останал помен. Преди всичко те са несъстоятелни, защото, ние, хората, не сме отговорни един за друг. Не можем да си дадем абсолютно нищо, включително любов. А не можем и да си отнемем нищо, дори и живота. Всеки следва своя път през безграничната безвременна пустота. Всичко останало е илюзия, измислица на клетия ни заблуден ум.

Ако остана така още малко, ще заспя. Ставам и отварям вратата на кухнята. Излизам на тясна палуба при кърмата на корабчето. До руля има три бидона бензин и две големи кофи за боклук. Подвижно

мостче извежда на павирания кей. Дъждът е спрял, но камъните още блестят. Плаващата къща се намира в дълъг широк канал. По-нататък чернеят сгради, още по-нататък се простира дълъг висок зид, вероятно на склад. В нощното небе се откроява самотен кран. Тихо е, градският шум не стига дотук. Фигел добре е избрал мястото. Не съм стъпвал в тази част на пристанището, но знам, че наблизо е докът Зеебюрхер, който Мигел спомена пред Фигел.

Потръпвам от студения свеж въздух и бързам да се върна в салона. Прекосявам го, извъръщайки глава от трите трупа, и отварям вратата, на която са окачени шлиферът и шапката ми. Озовавам се в малко преддверие. Освен изхода вляво има дъбова врата. Води към спалня — неголяма, но добре обзаведена. Над половината е заета от огромно двойно легло, застлано с бродиран пухеник. Има още луксозна тоалетка с кръгло огледало, двоен умивалник и бял полиран гардероб. На стената виси картина в масивна позлатена рамка. На нея е нарисувана закръглена гола жена с дълги руси коси, неудобно сгърчена в желязната прегръдка на рицар тип Лоенгрин. Сантиментално и жестоко, любов по тевтонски. Гардеробът е празен, както и тоалетката. Помещението е влажно и студено, но скъпата електрическа печка в ъгъла показва, че при желание може да стане уютно и топло.

Запалвам цигара и се връщам в салона. Вдигам набързо одеялото и покривам с него краката и корема на Ахмад. После се заглеждам умислен в трите тела на мъже, търгували с живи тела, които също, по-бързо или по-бавно, ще се превърнат в безжизнени тела. Отвратителна е плътта. Мигел, разбира се, е прав. Тези престъпления така и няма да отведат до истинския извършител, онзи невинен старец в Кайро. Чувствам, че ми призлява, и бързо отивам в кухнята.

На полицата над мивката има купчинка кърпи за чинии. Прорязвам леко шева на една с джобното си ножче и се оказва, че без усилие мога да нацепя плата на дълги тънки ивици. Навързвам ги една за друга, докато се получават две връвчици по около десетина метра. Ще свършат работа. В шкафа намирам шише зехтин и наливам от него в една тенджерата. Внимателно намотавам едната връв и я потапям в тенджерата. После отивам за трите бидона бензин. Единият оставям до Ахмад, а втория — между Фигел и Мохтар. Третият отварям и заливам с половината му съдържание труповете. Връщам се в кухнята, изваждам връвта от тенджерата и я изстисквам. Докато я усуквам

заедно със сухата, си мисля, че от това ще стане чудесен бавно горящ фитил. Единият край подпъхвам под вратата на кухнята, после влизам в салона, като размотавам връвта на артистични зигзази. Другият край завързвам за едно копче на палтото на Фигел. Наплюнчвам пръста си и го доближавам до пода. Има леко течение. Достатъчно, за да разпали фитила, но не толкова силно, че да го угаси. Слагам си шапката, изгасвам лампата и излизам през кухненската врата. Преди да я затворя, запалвам края на фитила със запалката си. Добре гори. Преценявам, че имам двацет минути до половин час.

С бърза крачка по безлюдния кей стигам до редицата тъмни къщи. Завивам по някаква пряка, после по втора. Спирам пред замъглената от пара витрина на бар. До него има бакалница, потънала в мрак, но на втория етаж свети зад розови пердета. Натискам звънеца и резето щраква веднага. Не съм сбъркал адреса. Вмъквам се вътре и проточвам врат към раздърпаната млада жена, застанала навръх стръмно стълбище, все още стиснала шнура, който задвижва резето в ръка. Халатът ѝ виси разкопчан и изпод него се виждат черни дантелени бикини и черен сутиен. Изваждам от джоба си сребърна монета от два гулдена и половина и ѝ я мятам.

— Трябва ми веднага такси — казвам. — Това е за телефона.

Тя улавя монетата и подвиква:

— Хвърли още осем такива и можеш хубаво да си починеш. Със закуска.

— Много благодаря, но вече получих всичко, от което се нуждаех. Ще дойда друг път.

Тя свива рамене и казва:

— Нали ще дръпнеш вратата, като излезеш. Малко заяжда.

Стоя в сумрачно преддверие, в което мирише на готвено зеле, без да отмествам очи от часовника си. Точно след седем минути таксито пристига. Знаех си. Тия места си имат свои правила. И никой нищо не коментира.

— Добре ли прекарахте, господине? — пита шофьорът, докато потегляме.

— Чудесно — отговарям.

— Да, никога не са се оплаквали от Трус. Е, пуска само по два гулдена на клиент, а обичайната комисиона е пет. Но е добро момиче, никога не създава главоболия. А това е много важно, поне в моя занаят.

Когато влиза в алеята край улица „Абел“, му казвам да спре. Плащам, давам му и бакшиш — нито прекалено щедър, нито много дребен. Не бива да бия на очи. Изчаквам го да се скрие зад ъгъла и бавно закрачвам с ръце в джобовете.

СТЪЛБАТА С ЯНУС

Уличните лампи осветяват мъждиво дългата безлюдна улица. От отсрещния тротоар поглеждам към последния етаж на номер 53 и виждам, че таванското прозорче още свети. Докато пресичам, отново завалява дъжд на едри ледени капки. Отварям входната врата с ключа, който тя ми даде. Това бе хитър ход, защото ме накара да забравя всякаква предпазливост. А тя си мислеше, че ключът повече няма да ѝ трябва. Бавно изкачвам широките, застлани с пътека стъпала.

На първата площадка спирам, защото осъзнавам, че съм пребит от умора. На широкото вито стълбище поставям ръка върху резбованата глава на Янус, увенчала масивната колона. Както и преди. Преди пет часа или пет минути. Янус е богът на всички заминаващи и пристигащи, за него времето не важи. А аз? Заминавам или пристигам? Два пътя са пред мен и не знам кой да хвана. Добре, да приемем, че са минали пет минути откак ѝ казах довиждане в уютната ѝ стаичка на горния етаж. Да приемем, че съм се разколебал наред стълбището и съм решил да се върна. Точно това правя сега.

Гредата над вратата ѝ е осветена от същото бледочервено зарево. За миг застивам и се вслушвам. Вътре някой простенва. Чукам и казвам високо:

— Аз съм, Хендрикс.

Стоновете секват. Изскърцва пружина. Приплъзват се тихи стъпки от обути в пантофи крака и вратата се отваря. Оставам като закован, в пълно недоумение.

Облечена е в синята пижама на Евелин, но не е Евелин. Това подпухнало обезумяло лице, тези погаснали очи с големи кръгове около тях! На влажното ѝ чело виси черен кичур, горнището на пижамата е просулено около смъкнатите ѝ рамене.

— Влез — казва тя дрезгаво. — Става течение. Трепери, а в стаята е топло. Откача халата си от пирона на стената, намята го, сяда на ръба на леглото и скръства ръце, притискайки ги до гърдите си.

Оставям шапката си на пода и сядам на железното столче до импровизираната тоалетка от трите куфара.

— Не издържам — едва събира тя дъх да изрече. — Фигел го няма. Господи, толкова ми е нужен! А умря.

Вглеждам се в разкривеното ѝ лице. Явно Мигел е идвал преди мен и ѝ е казал. Колкото и невероятно да изглежда, тя като че ли е обичала Фигел. Навежда се напред и главата ѝ почти докосва моята. Но очите ѝ не ме виждат. Притиска ръце о корема си и започва отново да стене, тялото ѝ се клати напред-назад. Трябва да се опитам да я разсея.

— Мигел каза ли ти, че и двамата египтяни загинаха?

Тя кима.

— Това няма значение — прошепва тя. — Те не знаеха, че Фигел има свои източници. Господи, какво ще правя?

Цялата се разтреперва, зъбите ѝ тракат.

В миг осъзнавам всичко. Снощната ѝ сияеща красота, блясъкът в очите ѝ, зачервеното ѝ лице, страни, страстта, с която показваше голите си прелести... А и майсторското ѝ изпълнение, когато дойдох, и ловкото скалъпване на съмнителната ѝ история. А аз не разбрах, аз, специалистът! Но по щастлива случайност поне мога да ѝ помогна. Разкопчавам шлифера си и ѝ давам една таблетка.

— Глътни я, ще ти олекне.

Сипвам вода от каната в пластмасовата чаша. Тя не пита, гълта хапчето покорно като дете.

— Когато Мигел дойде — унесено казва тя, — още не беше толкова мъчително.

— За какво дойде Мигел? — питам аз.

— Естествено, за да търси парите на Фигел. Слязох, защото чух стъпки в стаята на Фигел, точно под моята. Мислех, че е той. Беше обаче Мигел. Попитах го какво прави. Каза, че събира сувенири за спомен от Фигел, защото него вече го нямало. После ми обясни, че на корабчето се стреляли. Посъветва ме да си стоя в Амстердам и ме попита трябва ли ми пари. Казах му, че не ми трябва, и той си отиде с четирите кутии пури на Фигел под мишница. Претърсих цялата стая на Фигел, но нищо не намерих. На корабчето нямаше ли нещо в тоалетката до стената на спалнята? Едно плоско кафяво шише?

— Не, нищо нямаше. Какво каза Мигел за мен?

— Каза, че си се измъкнал в бъркотията.

И пак започва да стене. Трябва да я накарам да мисли за нещо друго, докато хапчето подейства.

— Как започна? С Фигел ли?

Тя вдига очи и този път наистина ме вижда, защото казва:

— И ти не изглеждаш много добре — хвърля бегъл поглед към подпряното на стената огледалце и отмята висналия на челото й кичур. После изрича горчиво: — Не, цялата каша, в която се забърках, сама си я надробих. Всичко започна преди две години, когато още бях достатъчно наивна да си въобразявам, че ще успея да си намеря работа в някой добър нощен клуб. Шефовете ме посрещаха много мило, но те са бизнесмени и никога не смесват работата с удоволствието. После на сутринта се чувствах отвратително и тогава един приятел от Антилските острови ми предложи цигара с трева. След това срещнах Фигел и той вече ми даде истинска дрога — тя прехапва устни, за да сподави вик от болка.

— Какво ще правиш сега, когато Фигел го няма?

— Ще си намеря отнякъде повечко стока и ще се махна от Холандия. Фигел ми даде билет за кораба и хиляда долара.

— Изглежда, е бил щедър човек.

— Беше. Парите, които ми даваше, бяха доста повече, отколкото просто да преживяваме с приятеля ми, у когото живеех. Разбира се, Бърт няма представа, че парите са от Фигел. Мислеше, че ги изкарвам в „Клод“. Представяш ли си, в „Клод“! Че това, дето го плащаха там, не стигаше и за чорапи. Докъде бях стигнала?

— Какво мислиш да правиш?

— А, да. Ще замина за Бейрут и ще поживея известно време при жената на Фигел.

— При жена му ли?

Тя свива рамене и продължава:

— Забрави ония глупости, дето ти разказах за турнето, дето Фигел ми го бил уредил из Близкия изток. Както и за снимката. Наприказвах ти ги, за да видя как ще реагираш. Нали разбираш, мислех, че си от полицията. И се страхувах, че заради теб ще изпусна възможността да се махна от Амстердам.

— А защо бързаш толкова?

— Страх ме е Бърт, приятелят ми, да не разбере, че съм наркоманка. Ако щеш вярвай, но за това момче съм богиня. Всеки път, когато имах нужда от дрога, му казвах, че отивам на турне в провинцията или нещо такова, и се скривах за ден-два на корабчето на Фигел. Имах ключ, а дрогата беше в тоалетката в спалнята, така че и да го нямаше Фигел, се оправях. Но когато започнах да изпитвам нужда всеки ден или през ден, си дадох сметка, че Бърт ще разбере. Той в много отношения си е още хлапе, но съвсем не е глупак. Затова казах на Фигел, че искам да замина, и се оказа, че това не обърква плановете му, защото и той заминавал след ден-два и ми предложи да тръгнем двамата с „Джибути“ за Александрия.

— От какво печелеше Фигел?

— От всичко по малко. Търгуваше с коли, с електроуреди, с тютюн. Отваряше барове и нощни клубове и след като ги разработеше, ги продаваше. Притежаваше един и в Бейрут и казваше, че там ще имам номер в програмата му. По произход е поляк, но целия си живот е прекарал в Близкия изток. Непрекъснато пътуваше из Европа по работа, в Амстердам му беше седалището. Жена му също е полякиня, еврейка, както ми каза, и нацистите я заловили. Накарали я да протитуира с войниците и така се отнасяли с нея, че тя превъртjала, клетата. Умът ѝ и досега не е наред. О, Господи, тоя ужасен дъжд пак заваля.

Слушам барабаненето на пороя по покрива и си мисля, че много малко неща съвпадат с онова, което Ахмад разказа на Мохтар за предците на Фигел. Очевидно Ахмад бе казал истината. Фигел е заявил на Евелин, че е прекарал живота си в Близкия изток, за да не признае пред нея, че е бил виден нацист и един от авторите на програмата за изтребване на евреите. Сигурно е останал много изненадан, когато е осъзнал, че зверската жестокост, в чието отприщване е участвал и самият той, се е стоварила и върху собствената му любима, полска еврейка. Мисля си, че ако не беше нацист, набъркан в масовите убийства, Фигел щеше да е доста патетична фигура.

— Няма да вали дълго — отбелязвам.

Тя изважда смачкан пакет цигари от джоба на халата си, пали една и захвърля празния пакет в ъгъла.

— Фигел беше разбран човек — казва умислено. — Много обичаше жена си. Къщата в Бейрут е на нейно име, освен това ѝ е

внесъл пари в банка. Тя знае за нас с Фигел и ще ме приеме. Ще имам поне покрив над главата си.

— Нали каза, че Фигел много обичал жена си? Защо тогава...

— Обичал я е — припряно ме прекъсва тя. — Само че тя не е с ума си, нали разбираш какво е станало, след като е минала през ръцете на нацистките лекари в лагери? Мисля, че Фигел дълго бе живял без жена. После се срещнахме и той посвоему ме обикна.

— Защо тогава ти е давал наркотик, вместо да ти помогне да се отучиш от него?

— Защото искаше да спи с мен само когато бях дрогирана, а той — пиян. Казваше, че единствено в такива моменти забравял реалността и не се чувствал мерзавец. Как да ти кажа, тогава сякаш не беше той. А и мен излекува от досадното самоуважение. Както и да е, ще отида при жена му, после ще видим.

— Ако отидеш у жена му, ще си навлечеш неприятности.

— Защо?

— Защото Фигел и двамата египтяни работеха за някой си в Кайро, който, доколкото чух, никак не си поплюва. Когато се види, че тримата му агенти не се връщат с „Джибути“, той ще започне да се чуди какво ли им се е случило, и ще прати хора да проучат, а такива хора никак не са приятни. Те ще знаят адреса на Фигел в Бейрут и по-добре да не си там, когато се появят. Нямах ли тук някакви роднини, при които да отидеш?

Тя рязко поклаща глава. Хапчето вече е успокоило болката ѝ, духът ѝ се възвръща.

— На четиринайсет години останах без баща и майка, отгледа ме по-голямата ми сестра. Онзи негодник, мъжът ѝ, не можеше да ме понася и щом станах на осемнайсет, и двамата си отдъхнаха, че могат спокойно да ме изхвърлят на улицата. Не искам да ходя при тях, а и те няма да ме приемат. За нищо на света.

— В такъв случай ще отида при Бърт. Прочетох писмото му и мисля, че много те обича. Питам се само защо му е трябвало да ти изпраща писмо, вместо да дойде и да поговорите за всичко.

Държа се точно като дребнавия капитан Уеда. Но искам всичко да е ясно и наред. А и Евелин не възразява.

— Не му казах адреса, за да не дойде. Изпрати писмото на името на Фигел в „Клод“. Не исках Бърт да знае кога и как ще напусна

Амстердам — тя се замисля. Погледът ми спира на дълбоките бръчки, вдълбани покрай плътните ѝ устни. — Не, няма как да се върна при Бърт, и бездруго достатъчно беди му навлякох. Родителите му са много набожни хора. Те не възразиха против това, че се е свързал с артистка, или поне немного остро, не се противопоставиха и синът им да се ожени, макар че още следва, стига да се ожени, както му е редът. Когато се пренесох при Бърт без сватбени камбани, те се отрекоха от горкото момче и му спряха издръжката.

— Бърт не е искал да се ожени, така ли?

— Естествено, че искаше. Само че не разбирате ли, не можеше да не откажа. Ако го бях срещнала, докато бях само на цигари, щях да приема. Спокойното всекидневие на амстердамска домакиня не е идеалът ми за щастлив живот, но кой може да каже дали щастието е чак толкова забавно. Тъй или инак, с Бърт се запознахме два месеца след като Фигел ме бе наел. Тоя мой късмет! Да имате цигара? Моите свършиха — подавам ѝ цигара и огънче, тя смуква дълбоко и продължава унило: — Имах намерение след време да пиша на Бърт от Бейрут и да му съобщя, че няма да се върна, защото съм срещнала един чудесен човек и съм се омъжила за него. Бърт щеше да потъгува, но след време щеше да си стъпи на краката и всичко да си дойде на мястото. Аз не съм светица, както вече ви е ясно, но знам кога да си тръгна, за да не объркам живота на друг човек.

— Много мъже на драго сърце се оставят някоя жена да им обърка живота — казвам. — Това им вдъхва усещането за стойност. А мъжете обичат това усещане.

— Може и така да е. Но Бърт е още много млад. Тежко изживя скъсването с родителите си, защото е бил много близък с майка си. Разбирате ли, той не е като нас, той е безнадеждно сериозен. За нищо на света не би продължил връзката си с мен без църковна венчавка и официален брак, ако не му бях казала, че и на това ще му дойде времето, когато и двамата бъдем напълно сигурни, че го искаме. Как да ви кажа, той все се мъчи всичко да си обясни, все се тревожи какво става по света. Слушах го, защото харесвах гласа му, пък и приятно е да слушаш човек, който наистина мисли онова, което казва, за разлика от повечето хора. Ако Бърт разбере каква съм всъщност, ще се самоубие. Може и да не ви се вярва, но точно това ще направи.

— Изобщо не съм съгласен с вас. Ако Бърт наистина е такъв, какъвто то описвате, той ще се радва да помогне на една пропаднала жена, както е описано в книгите, които е чел у дома. Според мен трябва да му кажете всичко. Е, разбира се, без да споменавате, че сте спали с Фигел. Честността, също като милосърдието, е най-полезна в благоразумни граници. Тя ме изглежда злобно.

— Вие не можете да разберете Бърт. Той е открито, честно момче. А и не искам вече да съм задължена на никого до края на живота си. Най-малкото на Бърт — тя прехапва устни. После ме изглежда изпитателно и добавя рязко: — Преди няколко часа казахте, че ако реша, мога да тръгна с вас. Предложението в сила ли е още?

— Естествено.

— Е — мрачно се усмихва тя, — тогава разкажете ми за себе си. Вече ви попитах веднъж, но този път наистина ме интересува. Женен ли сте?

— Бях. Два пъти. И двете ми жени умряха.

— Разкажете ми за тях. Така донякъде ще разбера що за човек сте — тя загасва цигарата си. — Само че аз ще полегна.

Става и смъква халата от раменете си. Горницето на пижамата ѝ е мокро от пот.

Набързо отмятам пухеника встрани и тя се вмъква под него. Изтяга се по корем, кръстосва длани върху възглавницата и полага глава на тях. Завивам я с пухеника, мятам отгоре и халата. После пак сядам и запалвам поредната цигара. Дъждът е спрял, съвсем тихо е. След малко започвам:

— По едно време си мислех, че съм отговорен за смъртта им, и на двете. Всичко беше много объркано. Втората ми жена се казваше Лина и поразително приличаше на вас. Тя...

— Обичаше ли ви?

— Понякога да. За останалото време не съм сигурен. Първата ми жена, Ефи, както ѝ виках, беше уравновесен човек като мен. Заминахме за Ява и ни се роди момиченце. Обичах жена си и тя ме обичаше. Само че аз бях глупак. Наумих си, че живеем прекалено равно и спокойно, че ни липсва романтиката на истинския живот... че няма динамика, ако ме разбирате.

— Не, изобщо не ви разбирам — троснато отвърща тя.

И аз самият не разбирам напълно, затова продължавам:

— Всъщност няма значение. Оттогава минаха години, това беше през 1942-ра. Вие тогава сте били на две годинки. Дъщеря ми Бабу беше на четири — разказвам ѝ накратко за японското нападение срещу Ява и за хаоса. — Произведоха ме в чин капитан и по двайсет и четири часа сновях с джип из острова. Накрая се озовах в Бандун, където помагах на войските ни криво-ляво да поддържат някакъв ред при японските въздушни нападения. Същевременно на север, където живеехме, се бяха надигнали местни фанатици и аз се тревожех за жена си. Вярно, не чак толкова, защото бе направила много за тамошните хора и те я уважаваха. Пък и знаех, че слугите са ни верни. Една вечер в десет часа вечерта полковникът ми разреши да си отида у дома, на един час път през полята. В покрайнините на града се отбих в малко хотелче да изпия една бира. И тогава се появи ти. Само че се казваше Лина. Някакви пияни войници се бяха сдърпали заради нея и...

— Уличница ли беше?

— Не. Беше на разположение, ако разбираш какво значи това. Та единият войник беше съвсем обезумял и искаше да я убие. Застрелях го и после спях с нея. Не казвам, че постъпих правилно. Че спях с нея, имам предвид.

Тя свива рамене.

— Понякога така става. Разбирам ви.

— Това е. Тръгнах след час и дори си мислех, че съм извадил късмет, защото ме настигна патрул от военната полиция с джип, и им казах да ме придружат. Попаднахме на засада. Моят джип излезе от строя, но войниците разпръснаха нападателите и ме закараха до дома. Това ни забави с още половин час. Когато стигнах, къщата гореше. Религиозните фанатици налетели час преди това и заклали и жена ми, и дъщеричката ми, и местните слуги — дръпвам от цигарата и продължавам: — Бездруго бях на ръба на силите си и този удар ме довърши. Когато малко се посвестих, макар и още да не бях дошъл на себе си, бях пленник на японците. Връщаха ме в Бандун — търсели друг Хендрикс, един от четиримата ни тайни агенти, помислили, че съм аз, и ме водеха на разпит. Заспа ли?

— Не, слушам. Разкажете ми още за Лина.

— След време научих, че на другата сутрин, като чула за клането, Лина веднага хукнала натам. Докато съм бил в безсъзнание,

фанатиците се върнали и убили четиримата войници, които ме придружаваха. Мен ме оставили на земята, помислили ме за умрял. Лина ме намерила и се погрижила за мен, а когато дошли японците, ги убедила, че от един труп не могат да измъкнат нищо, та лекарите им да ми бият инжекция, за да ме свестят. Лина умееше да се оправя. Повече от три години прекарах в лагера и затвора на военната полиция, но тя беше свободна, защото беше наполовина индонезийка. Идваше редовно и тайно ми носеше полезни неща. Когато войната свърши, се ожених за нея. Но не от благодарност, държа да го подчертая. Желаях я с цялото си същество.

— За нея това е било много по-важно от благодарността ви — сухо отбелязва Евелин. — Какво стана по-нататък?

Разказвам ѝ накратко за съвместния ни живот през следващите години и как един бивш прислужник я застреля. Евелин мълчи толкова дълго, че се навеждам да видя дали не е заспала. Не че бих я упрекнал. Но тя е напълно будна. Извърща глава към мен и казва:

— Разбира се, че ви е обичала. Иначе нямаше да ви идва на свиждания цели три години. Три години са много време, особено за една млада жена. Детето е било ваше и вие сте отговорен за смъртта му. Но не и за смъртта на първата си жена, това е просто лош късмет. Ако бяхте тръгнали по-рано от града, щяха и вас да убият при засадата. Дори да се бяхте измъкнали, щяхте да попаднете в ръцете на онези, които са нападнали дома ви.

— Не, засадата е била заложена само дваайсет минути преди това. Каза ни го един от ранените малко преди да издъхне. А, от друга страна, познавах добре водача на фанатиците. Често идваше у дома, разговаряхме на религиозни теми и аз цитирах тяхната свещена книга в оригинал на арабски. Това означава много за тях. При нападението са били обезумели, но мисля, че аз щях да успея да ги вразумя. Само че ако бях там, за да поговоря с тях.

Тя отново свива рамене.

— Така да бъде, щом сте толкова уверен. Но втората си жена наистина сте убили. Просто ви се е искало да не е жива. А по-долно от това няма.

— Права си.

Тя изправя възглавницата до стената, обръща се и подпира гръб на нея. Свива крака и придърпва пухеника, за да се покрие. После

казва горчиво:

— Вече разбрах. Преследвате ме не защото ви харесвам, а защото съм част от проклетия ви комплекс. Вие, приятелю, си мислите, че жените са ви като на длан и знаете всичко за тях — тя поклаща глава и продължава с примирен глас: — А бедата на нас, жените, е, че подминаваме истински свестните и искрени мъже, които поне от време на време се питат какво ни е и какво мислим. Непрекъснато се забъркваме до живот със самовлюбени егоисти като вас и Фигел, които пет пари не дават за нас, а лежат върху личните си комплекси като квачка в полог — тя свива рамене. — Само че вари го, пече го, това е, както казваше Фигел. И къде ще ме отведете? В Амстердам не можем да останем, защото не искам някой ден да срещна Бърт.

Подпирам лакти на колене и облягам брадичка върху дланите си и се заглеждам в нея. Идва ми на ум, че както съм се надвесил на стола, сигурно приличам на капитан Уеда, вторачен в поредния затворник. Само дете не съм толкова равнодушен. Желанието ми към нея ни най-малко не е отслабнало. И макар че последните няколко часа напълно промениха отношението ми към света, животът пак ще поеме своя ход, трябва да тръгне. Ще ям и ще пия, ще ходя насам-натам и ще спя, евентуално ще имам и жена до себе си. Във всички зен текстове се казва, че мисловното равновесие изисква физическо равновесие. Мога и на Евелин да помогна да възстанови равновесието си. „Реинтегриране на наркоманите в обществото“ — гласеше заглавието на последната глава от доклада ми „О. О. О“. „Авторът съзнава моралната отговорност на управляващите“ — одобрително бе отбелязал в полето един висш чиновник в Батавия. Навремето бях до немай-къде горд със себе си. Сега вече не се гордея толкова. Трудно е да се отречеш от всичко. Дори и вече да си изкачвал връх Фуджи. Сигурно е обаче, че трябва да се махна от Амстердам. За мен това е вече град на сенки. Мъртъв град, в който завинаги ще бъда сам.

— Фигел уреди ли ти паспорта?

Тя кимва, а аз изсипвам втора таблетка от шишенцето и я поставям върху куфара до пластмасовата чаша.

— Нуждаеш се от почивка — казвам. — Вземи и това хапче, ще те приспи до сутринта. Към обед ще те заведе да хапнем. После тръгваме с моята таратайка за Париж. Там все някак ще се снабдим с дрога, колкото да се откажеш малко по малко. След това ще

продължим още по на юг, към Средиземноморието, да речем, до Южна Испания. Ще се излежаваме на плажа, ще плуваме, ще се возим на лодка. И аз се нуждаю от по-дълга почивка, парите ще стигнат за двама ни за около половин година. После ще видим — дотук планът ми харесва. Не ми харесва онова, което се налага да добавя, но то е част от лечението. — Няма нужда да ми благодариш за нищо. Обичам, когато съм на почивка, да съм с жена, която да е само моя, така че, като дойдеш с мен, ще ми спестиш усилието и парите да си търся друга подходяща.

Не й е приятно да го чуе, но приема думите ми съвършено безучастно.

— Идеята не е лоша — спокойно казва тя. — Никога не съм ходила по-далеч от Брюксел и ще е интересно да видя как се обличат в Париж. Оттук ли ще ме вземете?

— Не. Снощи се получиха известни усложнения с Мигел и утре полицията може би ще наблюдава къщата. Добре ще е да излезеш през задния вход. Да се срещнем при дигата, да речем, до паметника на жертвите от войната. Наоколо има много прилични заведения. Ще те чакам в два без петнайсет с колата — изправям се.

Тя протяга ръка изпод пухеника. Стискам малката й топла длан.

— При дигата — вяло, едва-едва се усмихва тя. Придърпвам вратата зад себе си и слизам по тясното стълбище. На площадката спирам до колоната с глава на Янус и се вглеждам внимателно в двете му лица. И двете се усмихват. Той се усмихва и на влизащите, и на заминаващите. Ето, аз заминавам, завинаги. И аз съм с две лица, само че едното се усмихва, другото гледа мрачно. Кое от двете има право? Въздъхвам и поглеждам часовника си. Пет и половина. Ранна утрин. Потупвам Янус по дървените къдрици и слизам по широките стъпала.

Тръгвам по тъмните улици напосоки, свивам ту наляво, ту надясно, докато съзирам каквото търся — спретната стъклена телефонна кабина. Изваждам портфейла си и проверявам записания на стара сметка номер. Пъхвам монета в процепа и набирам пет осмици. Почти веднага ми отговаря доста бодър глас. Явно не плащам данъци съвсем напразно. Прокашлям се важно и казвам:

— Имам да ви съобщя нещо. Близо до дока Зеебюрхер има хотел или пансион с телефонен номер 99 064... Записахте ли? Не, не е шега. Ни най-малко. Не знам име, но повтарям номера: 99 064. Там е

отседнал един чужденец, който носи четири кутии за пури, пълни с наркотици. Малкото му име е Мигел. Да, ще повторя бавно. М като Михаил, И като Исаак... Изключено е да не го познаете — висок, рус, къдрав, със светли мустачки. Не съм сигурен дали той самият знае, че в кутиите има наркотици. Възможно е международна банда наркотрафиканти да му ги е пробутала. Мисля, че центърът им е в Кайро. Пожелавам ви успех! — оставям слушалката и прекъсвам възбудените въпроси.

Не съм полицаи, но все пак съм автор на доклада „О. О. О.“. Провеждал съм сериозно проучване, обикалял съм болници и клиники и съм виждал човекоподобните отрепки в тях. А и току-що се разделих с Евелин. Доколкото зависи от мен, онази стока няма да стигне до предназначението си. Междувременно се чудя защо все пак помогнах на Мигел, като изразих съмнение. Може би защото имам чувството, че той ме спаси да не ми пръснат черепа.

Пресичам улицата умислен. Едно месарче на велосипед едва успява да извие кормилото в последния момент да не ме блъсне.

— Внимавай къде ходиш бе, хухавел! — извиква то през рамо.

Прав е, трябва да внимавам къде ходя. Не знам дали полицията може да засече обаждане от уличен телефон. Докато търся такси, се опитвам да подредя фактите. Мигел е голям хитрец и много ловко използва интереса ми към Евелин, за да ме заблуди, че Фигел и неговите хора търгуват с бели робини. А не е така. Тяхната стока са наркотиците — много по-безопасно е и носи двайсет пъти по-висока печалба. Току-що бяха приключили една доходоносна обиколка из Европа. Ахмад говореше на Мохтар за покупко-продажби, значи сигурно са разменяли египетски опиум или може би индийски коноп срещу хероин, кокаин или някой друг благословен плод на съвременната ни западна цивилизация от името на онзи достопочтен старец в Кайро, когото наричаха шейха. Ахмад спомена за продажби и това трябваше да ми подсказе, че съм на погрешен път, като ги взех за търговци на бели робини. Но тогава в главата ми имаше какво ли не.

Майкъл не се занимава нито с бели робини, нито с контрабанда на наркотици. Сигурен съм, че наистина е жиголо и както ми каза, от време на време задига по някоя брошка. Фигел го е привлякъл, защото се чувства като риба във вода в западноевропейските столици и курорти и може да го свърже с нужните хора. В отплата за услугите

Фигел му е обещал да го заведе в Египет, където да му осигури нов паспорт и самоличност.

Сега вече всичко ми е ясно. Дори и онова, което се случи на корабчето. Професионалният убиец Мохтар е загубил самообладание, след като се е наложило да убие човека, от когото тайно се е възхищавал. В беса си е решил да пречука всеки, който му се мерне, и най-напред мен. Фигел е искал да му попречи и Мохтар го е убил. Не вярвам Мохтар и Фигел да са се застреляли едновременно. Мигел явно си е припомнил някое дълнопробно романче или филм. Мисля, че Мигел е влязъл непосредствено след Фигел, а не след време, както ми каза. Тази част от версията му сериозно куца, защото кой го е грижа как ще паркира на безлюден кей посред нощ? Мигел е присъствал, когато Мохтар е застрелял Фигел, и на свой ред го е застрелял, преди Мохтар да убие и него на място. Мигел не е убиец, застрелял е Мохтар при самоотбрана. След като е убил Мохтар, си е дал сметка, че пратката наркотици, равняваща се на малко състояние, само чака някой да я вземе, а той вече е единственият останал жив. През цялото време е знаел, че дрогата е в табакерата за пури, и затова изигра цялата сцена, когато я извади от джоба на Фигел. В онзи момент единствената му цел са били пуриите на Фигел. Не вярвам Мигел умишлено да е убил Мохтар и Фигел, за да сложи ръка на цялата пратка. Но полицаите ще си помислят тъкмо това, след като проследят делата на Фигел и открият, че той не е търгувал с жени, а с наркотици. Затова Мигел толкова държеше аз да им разкажа моята версия. И се е погрижил фактите да я потвърдят, пъхайки в ръката на всеки съответния пистолет, изстрелял съответните куршуми. Имал е време да нагласи всичко, докато аз лежах полузашеметен с лице към стената.

Само че сега полицаите ще спипат Мигел в убежището му. Както ми каза, гласеше се да им се обади след три-четири часа, намекна, че ще напусне с колата на Фигел Холандия и ще им звънне някъде от границата. Но това беше прах в очите. За какво му е да напуска Холандия с четирите скъпоценни кутии? Международният пазар за наркотици е стройно организиран и да напусне Холандия, за него би означавало някой от европейските агенти на шейха да се лепне по петите му, да не говорим за френската полиция. „Джибути“, естествено, е въвн от играта, защото този прекрасен кораб принадлежи на шейха. В Амстердам човек може да се крие успешно, стига да има

пари и да знае езика. Като му дойде времето, Мигел ще се свърже с агент на някой от съперниците на шейха, за да пласира стоката и след това да офейка.

Мигел е голям хитрец. Знае точно колко истина да вметне, за да звучат лъжите му убедително. Току-виж успял да убеди полицаите, че не е знаел за скрития в пурите наркотик. У него са и документите на Фигел, и бележникът на Ахмад, така че ще може да предостави на полицаите дълъг списък от извънредно интересни имена и адреси, за което те, разбира се, ще му бъдат благодарни. Ще им разкаже надълго и нашироко някаква история, като добре внимава да не спомене корабчето, Евелин или мен. Пансионът му не е далеч, така че сигурно е чул експлозията и е отишъл да види какво е станало. Ще реши, че съм загинал и че той е виновен за смъртта ми. И дума няма да обели за мен, защото е хитър мошеник. Това, че Евелин го е изненадала, когато се е върнал на „Абел“ 53 само за да вземе пури, каквито не пуши, и че Евелин спомена това пред мен, е просто лош късмет за него. Може и да успее да се отдаде на самотен риболов в залива Сейнт Джордж или край Неапол. Само да не пипа скъпоценностите на попрезрелите си изгори и склонното му към погрешни стъпки сърце да не го подведе.

Някъде пред мен над смълчаната улица се извисяват гласове. Двама пияни се препират с шофьор на такси под улична лампа. Когато се приближавам с отмерена крачка, чувам, че моторът работи. Давам знак на шофьора и се качвам в колата. Потегляме и оставяме двамата пияници на бордюра, които продължават да сипят гръмки псувни, но без особено въодушевление. Докато завиваме, шофьорът казва:

— Добре де, напили се... И аз обичам да се почерпя, когато не съм на работа. Ама не понасям да ме ругаят. Кой номер казахте?

Повтарям номера и той ме откарва у дома.

СРЕЩАТА ПРИ ДИГАТА

Отключвам познатата кафява врата, отивам до телефона на стената в студеното преддверие и прелиствам оръфания указател. Както и очаквах, „Нивас лимитид“ я има. Значи не е трудно да бъдат намерени, ако на човек не му се мърда от къщи, налегнат от тежък махмурлук. Драсвам номера на стената, която и бездруго вече цялата е покрита с телефонни номера и неразбираеми драсканици от съквартирантите ми.

Следващото, което трябва да направя обаче, не е толкова лесно. Преди близо две години един тукашен лекар ми писа като на автор на доклада „О. О. О.“ с молба за повече подробности, тъй като специализирал лечение на наркомани. Писмото беше много учтиво, но аз така и не му отговорих и сега не си спомням името на лекаря. Отварям указателя и проследявам дългия списък с лекари. Накрая успявам да разпозная името му сред невролозите. Записвам и него на стената и се качвам горе. Стъпвам на пръсти, защото парцаливият килим по стълбището е съвсем протрит и не ми се иска да будя старата хазайка. Имам име на тих, улегнал наемател.

Запалвам лампата в стаята. Двата прозореца са към улицата, но дългите пердета от тъмнозелен шевиот са спуснати. Стаята е студена и унила и бързам да отида до тумбестата камина, отварям вратичката на отдушника и енергично разтърсвам скарата. Накрая падат няколко живи въглена. Заставам отпред, с гръб към дървената полица, боядисана като мрамор на пръски.

С ръце в джобовете на шлифера оглеждам критично евтиното боядисано бюро и креслото зад него с прокъсаната тапицерия. Все се канех да го дам на поправка, така и не успях. Непорочна тясна кушетка под дъската, която заковах на стената, та да има къде да си слагам будилника и транзисторчето. Желязна поставка с газовия котлон, на който си варя чай и кафе. Взета от разпродажба библиотека, пълна с книги, купувани една по една, без да успея да извлека особена полза от

някоя. Прекалено широк гардероб, наследство на хазяйката ми от покойната ѝ братовчедка. Или от леля ѝ?

Непрекъснато призоваваното минало изпълваше стаята с неповторима интимност. Сега, когато връзките назад са прекъснати, помещението е пусто и безсмислено. Внезапно потръпвам. Изглежда съм настинал на онова корабче. Като се постопли, ще се съблека, ще наметна хавлията и дълго ще стоя под горещия душ в малката баня на стълбищната площадка. После ще наглася будилника за един без петнайсет и ще си легна. Седем часа дълбок сън.

Стоя дълго под горещия душ, после се наспивам — седем часа без прекъсване и без сънища. Само че когато будилникът ме събужда, усещам тъпа болка в главата, а и цялото ми тяло е толкова сковано и така ме боли, че не съм сигурен дали ще мога да се вдигна. След няколко безуспешни опита все пак накрая успявам, пускам транзистора и изваждам кутията с лекарства от гардероба. Гол-голеничък придърпвам стола си до камината, която вече бумти. Мажа ожулванията и натъртванията по цялото си тяло под съпровода на новините. Когато започва криминалната хроника, спирам и се заслушвам. След малко съобщават:

Тази сутрин полицаи откриха голямо количество незаконно притежавани наркотици у аржентинеца М. Ф., отседнал в пансион в пристанищния квартал. Наркотиците са били укрити в четири кутии, всяка съдържаща по петдесет хавански пури, опаковани поотделно в метални туби. Вероятно наркотиците са доставени от верига контрабандисти и са предназначени за Близкия изток. В момента М. Ф. е задържан в полицията за разпит.

Следва цял поменик от дребни престъпления и кражби и аз се съсредоточавам върху насинените си ребра. Като че ли не са пострадали сериозно. Издръжлив човек съм. Капитан Уеда го каза, а той знаеше какво говори. Но усещанията ми са вяли и объркани. До някое време обаче. Изведнъж наострям уши. Говорителят изброява местни злополуки и инциденти с обичайния си приветлив глас. Вестта, която очаквам, е немногословна, но съдържателна:

Няколко часа преди разсъмване на плаващ дом, закотвен в края на Нювеарт, избухнал пожар. Последвала силна експлозия и въпреки че пожарникарите пристигнали почти незабавно на местопроизшествието, не успели да потушат огнената стихия и корабчето изгоряло напълно. Смята се, че по време на инцидента на борда не е имало хора, но разследването продължава. Корабчето е регистрирано на името на доктор Арман Клауснер от Египет с неизвестен понастоящем адрес.

Говорителят повтаря бавно и отчетливо името, след което приканва д-р Клауснер да се свърже при първа възможност с известна застрахователна агенция.

Изправям се с въздишка на задоволство и изключвам транзистора.

Бързо се обличам и слизам долу. Хазяйката е на телефона, потънала в разговор с месарницата. Най-сетне затваря и ме уведомява, че за обяд ще има крехки свински пържоли. След като се потътря към кухнята, аз намирам номера на „Нивас лимитид“ и учтиво моля момчето, което вдига, да повика господин Винтер от стаята му в сутерена. След минута-две чувам гласа на Бърт. Пита сериозно кой го търси.

— Хендрикс — казвам. — Имам среща с Евелин при дигата в два без петнайсет. Бихте ли ѝ предали, че заради непредвидени обстоятелства няма да успея да дойда? Ще я намерите при дигата, пред паметника на жертвите от войната. В два без петнайсет. Нали ще бъдете така добър да ѝ предадете, че много съжалявам и ѝ желая успех. Не, няма да заминава. Да, добре е. Просто си даде сметка, че в крайна сметка Фигел е само един мръсник, и сега е малко изнервена. Накарайте я да се обади на доктор... — казвам името на невролога, записано на стената. Евелин ще се сети. По-нататък може и да каже всичко на Бърт. Да речем, след две-три години. — Моля? А, запознахме се в „Клод“. Името ми е Хендрикс. Да, два без петнайсет. Ако не дойде до два, моля ви, обадете ми се — казвам му телефонния си номер и затварям.

После набирам номера в службата си. С настоящето приключих, от бъдещето се отказах, но рутината на живота продължава. Казвам на дежурния, че съм се събудил с тежка простуда, но ще се опитам да отида по-късно следобед.

Връщам се в стаята, лягам в леглото, както съм с дрехите, и много бавно обръщам ухо към радиото. Предават чудесен концерт и се заслушвам със свършено пусто съзнание. В два и петнайсет изпълнението свършва. Изключвам транзистора. Бърт не се обади, с това свършва и моето изпълнение.

Ставам, напълвам чайника от чешмата на мивката и го слагам на газовия котлон. Докато чакам водата да кипне, се вирам начумерено в маслената картина на стената над котлона. Ужасен натюрморт — ваза с крещящо ярки цветя, при това нарисувана без всякаква перспектива. Мразя тази картина, но така и не събрах кураж да кажа на хазяйката да я махне, защото и тя като огромния гардероб е наследство от покойната ѝ братовчедка. Или леля. Казвам си, че първо ще си направя чаша силен чай, после ще си препека няколко филийки.

Сякаш казвам на някой друг да направи това. Всъщност има ли значение, дали аз ще направя чай и ще препека филийки или някой друг? Наистина няма. Защото аз не съществувам. Човек, който е отрязал връзките с миналото си, приключил е с настоящето и се е отказал от бъдещето си — такъв човек реално не съществува. Това съждение е съвсем редовно. Аз обаче не съм редовен. В гърдите ми се надига ужасното усещане за пустота.

В миг се виждам застанал пред газовия котлон със стиснати зад гърба ръце и отпуснати рамене, с наведена глава. Не, това не съм аз. Това е капитан Уеда. Стои над мен и чака. Чака ме да сляза от връх Фуджи. Да чака. Сега ми е паднало да подразня това дребно човече с огромни очила. Да му кажа, че няма никога да сляза. Че съм стигнал върха и завинаги ще дишам чистия нетрепкащ въздух на ледените висоти. И тогава става нещо странно. В мига, когато ликуващ му заявявам това, осъзнавам, че не казвам истината, защото ми се иска да сляза. Да сляза от върха и да се върна при него. Но вече не виждам Уеда, той си е отишъл. Сега съм съвсем сам. Сам сред вечните снегове. Това ще е и последното ми усещане, чувството за пълна самота. След малко ще се изпаря сред нетрепкащия синкав въздух, вече няма да ме има.

Страх ме е и искам да сляза. Искам да сляза долу, там при Уеда, когото обесих, при Фигел, Ахмад и Мохтар, които превърнах в пепел. Искам да сляза при тях, неистово го искам, преди съществуването ми да се е разпаднало. Защото не искам да бъда сам, искам да ме има. Искам да споделя техните мъки и слисването им, защото аз съм те и те са аз. Копнея за тях, искам да бъда заедно с тях, те са единствената истинска причина аз да съм аз. Без тях съм загубен.

И тогава усещам, че вечният сняг се размеква.

Наоколо е станало по-топло, от повеея снегът започва да се топи. Той се надига и погалва лицето ми. Безмилостното лазурно небе прелива в смътна уютна сивота. Отварям очи и поемам дълбоко дъх, с огромно облекчение. Стоя сведен над чайника, опрял ръце на стената. Тук съм, под непохватния натюрморт с крещящите цветя и вазата, нарисувана без перспектива. Парата от чайника се вдига нагоре към лицето ми.

Правя крачка назад. И изведнъж се усмихвам. Най-накрая аз, Йохан Хендрикс, победих капитан Уеда Морисада. Победих го, и то завинаги. Защото в него познах себе си и се слях с него. Дълбока смирена благодарност разлива топлата си утеха по цялото ми същество.

От този миг ще трябва да съм извънредно предпазлив, да напредвам стъпка по стъпка, за да не загубя отново невероятния дар, който ми бе даден. Трябва да внимавам и известно време да говоря с езика на Уеда. Той е постигнал пълното откъсване отгоре на ледения връх още като млад в Киото, години преди аз да го постигна рано тази сутрин на корабчето. Откъсването, технически наричано Празнота — изпразване от всяка цел и всяко желание. Но след него Уеда е спрял, залутал се е пред следващата, последна стъпка, която така и не е успял да налучка. А нещата са толкова прости, всички текстове го казват съвършено ясно: след пълното откъсване от света идва повторно пълно отъждествяване, технически наричано Състрадание. Празнота и Състрадание — Уеда отлично познаваше тези две ключови понятия, без да ги разбира, както и аз отлично знаех ключовите понятия от моя свят, без да ги разбирам. Когато зен учителят на Уеда в Киото е видял, че ученикът му не може да открие окончателния отговор, го е изгонил. На мен обаче ми било дадено да получа този отговор на днешния двайсет и девети февруари, в подарения ден. Подарен на мен,

своеволно побягналия, на когото въпреки всичко бе разрешено да се върне.

Общият делител бе поставен в ръцете ми и с него вече имам смелостта да пристъпя към понятията на моя християнски свят. Понятия, познати до безкрай, които приемаме за даденост и скверним в делничната си реч; понятия, дотолкова известни, че е трудно, почти невъзможно да осъзнаем цялото им значение. И аз се дивя пред необятното състрадание, проявявано към нас, които никога не сме го заслужавали и никога няма да го заслужим, защото от незапомнени времена упорито злоупотребяваме с даровете и неудържимо ги пилеем, без да преставаме да крещим за още. Невероятното е, че като съвършено незаслужено благоволение въпреки всичко ни е позволено да съществуваме, и това е неопровержим акт на Милост. А тази Милост е тъй изумителна и всепроникваща, че и за миг да я зърнем, то е достатъчно, за да ни накара да споделим благостта на вярата.

Ефи, Лина, простете ми. Простете ми, че не ви обичах достатъчно, докато бяхте тук, и че непрекъснато се опитвах да ви смъкна от мястото, където сте сега, долу, при моите егоистични себични грижи. Прости ми и ти, Бабу, заради желанието все да си при мен, въпреки че самият аз често съм те предупреждавал да не се отдалечаваш от дома. Простете ми, както вече ми бе простено, защото ето, вижте: в знак на съвършено незаслужено благоволение и заличеното минало, и приключеното настояще, и отстраненото бъдеще са ми върнати.

Изключвам газта и отивам до прозореца. Дръпвам пердето и виждам, че бледото обедно слънце от края на зимата обагря сивотата на улицата и къщите в нежно бежово. Чувам смеха на деца, които си играят долу на тротоара, и възбудените гласове на две момиченца, отминаващи ръка за ръка. Някъде зад ъгъла една латерна свири много стара мелодия. Аз съм част от всичко това, от този жив град, който обичам и в който никога вече няма да бъда сам.

ПОСЛЕСЛОВ

Зен е върхът на китайско-индийската и японската мисъл. Обикновено се представя като религиозна или философска система. Той не е нито едното, нито другото. Зен е метод за постигане на спасение, който не може да бъде усвоен от книгите, а само от живота. Върхната му точка е внезапното просветление (на китайски у, на японски сатори), пробуждане за нов свят, със свръхестествена реалност, със свършено различни стойности. По правило това просветление се изживява в самота. И все пак зен учителят може да помогне на ученика, като му зададе ненадеен въпрос или пределно сбита сентенция, „зен задача“, наричана гунан (на японски коан). Фразата за снеговете на Фуджи е пример за гунан. Като метод зен има универсално приложение. В този роман той е мостът, по който главният герой се завръща към собствената си християнска вяра. Чудесно въведение в зен е книгата на Alan W. Watts, *The Spirit of Zen*, John Murray, London, 1955.

„Празнота“ (на санскритски шунията) и „състрадание“ (на санскритски каруна) са две ключови понятия в тантризма, финалната точка, която достига махаянският будизъм, силно повлиял върху зен в началната му китайска фаза. „Празнотата“ се описва като статично, негативно състояние на Свършеното познание, което отделя постигналия го от света на страданията. „Състраданието“ действа като динамичен, позитивен импулс, който го тласка отново да се отъждестви със света и всички живи твари.

Робърт ван Хюлик

Хага, януари 1963 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.